

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Datorbaserade prov i engelska

– en pilotstudie 2009

Anna-Karin Lindqvist
Institutionen för pedagogik och didaktik
Enheten för språk och litteratur

April 2009

Datorbaserade prov i engelska

–

en pilotstudie 2009

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och förberedelser.....	1
	Bakgrund - uppdraget	1
	Förberedelser – studiebesök	1
2	Syfte.....	1
3	Metod, Design och Urval.....	2
	Metod	2
	Design	2
	Överväganden.....	3
	Urval	3
4	Material.....	5
5	Genomförande	6
	Förberedelsearbete, planering och arbetsgång	6
6	Resultat	7
	Deltagande observation	8
	Enkäter	11
	Elevenkät I	12
	Elevenkät II	17
	Jämförelser mellan Elevenkät I och II	22
	Lärarna	24
	Skolledarna	29
	Elevernas resultat på proven	31
7	Sammanfattning och slutsatser.....	32
	Bilagor	35

1 Bakgrund och förberedelser

Bakgrund - uppdraget

I takt med den tekniska utvecklingen används allt oftare datormediet som ett verktyg i provsammanhang och flera länder har också datorbaserad storskalig testning i bland annat främmande språk. I ljuset av detta och som ett led i den fortlöpande forskningen kring och utvecklingen av det nationella provsystemet görs under läsåret 2008/2009 en kunskapsöversikt över forskning om och användning av datorbaserade prov inom och utom Norden. På uppdrag av Skolverket genomförs studien av Umeå universitet, Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar samt Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik – Enheten för språk och litteratur.

Som ett praktiskt och empiriskt komplement inom ramen för denna kunskapsöversikt ansvarar NAFS-projektet (Nationella Prov i Främmande Språk <http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/nafs/>) vid Enheten för språk och litteratur bland annat för en pilotstudie med datorbaserade provuppgifter i engelska vid sex skolor i Västra Götaland under vårterminen 2009. En liknande pilotstudie med fokus matematik genomförs av Umeå universitet.

Förberedelser – studiebesök

Med avsikt att se och lära, samt utbyta och ta del av erfarenheter, gjorde under hösten 2008 projektgruppen, med representanter för Skolverket samt de båda universiteten, bland annat flera studiebesök i andra europeiska länder som har erfarenhet av storskalig datorbaserad testning. Såväl andra lärosäten och universitet som forskare kring och utvecklar datorbaserade provmaterial, som myndigheter på huvudmannanivå och producenter av mjukvara besöktes. För pilotstudiernas del fanns också en avsikt att knyta kontakter och undersöka intresse av ett forskningsutbyte som eventuellt skulle kunna möjliggöra viss användning av uppgifter i de svenska pilotstudierna.

Forskning kring och utveckling av storskalig datorbaserad, adaptiv testning (CAT) studerades vid University of Durham i Storbritannien (Professor Peter Tymms m fl) samt vid Cito, Institute for Educational Measurement i Holland (Professor Theo Eggen m fl). Vid ett besök i Köpenhamn fick gruppen ta del av Skolestyrelsens erfarenheter av att få till stånd adaptiv testning för ungdomsskolan i flera ämnen och distributören av mjukvara till de danska adaptiva proven deltog senare vid ett seminarium i Stockholm. Vid ytterligare ett möte på Skolverket gavs möjlighet, genom våra kontakter inom EALTA (European Association for Language Testing and Assessment), att ta del av bland annat ett datorbaserat muntligt prov för främmande språk utvecklat av datorföretaget Renet, som distribuerar och framställer mjukvara till vissa finska prov.

Gruppens första studiebesök var emellertid vid Universitetet i Bergen hos vår systerinstitution som ansvarar för utvecklingen av de nationella proven i engelska i Norge. Professor Angela Hasselgren och hennes kollega Eli Moe har sedan 2002 lett arbetet med att utveckla digitala prov i engelska för grundskolan i Norge. Det blev så småningom också härifrån vi fick möjlighet att låna uppgiftsmaterial till pilotstudien i engelska.

2 Syfte

Pilotstudierna med datorbaserade provuppgifter i matematik och engelska i grundskolan har enligt sin uppdragsbeskrivning till syfte att undersöka och kartlägga enligt följande:

Tyngdpunkten ligger på attityder, uppfattningar och reaktioner hos elever och lärare och eventuellt skolledare och har fokus på beredskapen för användning av datormediet som sådant i relation till prov och bedömning, dels på ett allmänt plan och dels med fokus på den datorbaserade formen.

(Ur Överenskommelse och uppdragsbeskrivning, Skolverket, jan. 2009)

För den engelska pilotstudiens del formulerades syftet i en planeringstext till Skolverket:

Syftet är att i någon mån undersöka den tekniska och pedagogiska beredskapen i svenska skolor att genomföra datorbaserade prov i engelska och söker svar på frågor kring

- användarmöjlighet och användarvänlighet, det vill säga hur man på olika nivåer upplever att i skolan göra engelskprov på dator.

- förhoppningar och farhågor, känsla av förtrogenhet, förståelse, eventuell ängslan inför och tillfredsställelse med provsituationen, ämnet och datormediet.

(Ur Preliminär planering av pilotstudie i engelska, Enheten för språk och litteratur, okt. 2008)

3 Metod, Design och Urval

Metod

För att kunna skapa en bred och god bild av attityder, uppfattningar och reaktioner användes olika metoder för insamling av underlag. Den mesta informationen samlades in i form av enkätsvar, men också i samband med deltagande observation samt vid informella samtal och kontakter via e-post.

Design

En preliminär planering av pilotstudien i engelska redovisades i en skrivelse till Skolverket enligt följande:

Inom NAFS-projektet (Nationella prov i Främmande Språk) vid Göteborgs universitet, som bland annat arbetar fram de nationella proven i engelska, finns en lång tradition av samarbete med elever och lärare kring frågor som användbarhet, användarvänlighet och likvärdighet. När det gäller den här pilotstudien i engelska har vi valt att ställa en förfrågan om deltagande till åtta grundskolor (...) fyra med elever i yngre åldrar och fyra med äldre åldrar, enligt följande:

- Inledande kontakt med intresserade pedagoger under september – november 2008*
- Bekräftelse med aktuella skolledare, främst i form av ett beskrivande brev*
- Inledande planeringsbesök under december 2008 – januari 2009 med samtal bland annat om de tekniska förutsättningarna*
- Enkäter före genomförandet riktade till elever, lärare och skolledare*
- Genomförande av datorbaserade uppgifter i två klasser per skola under februari – mars 2009*
- Deltagande observation under genomförandet*
- Enkäter och ev. samtal efter genomförandet*

(Ur Preliminär planering av pilotstudie i engelska, Enheten för språk och litteratur, okt. 2008)

I stort följdes sedan denna planering, med enstaka justeringar till exempel beroende på de deltagande skolornas förutsättningar. Förändringar gjordes löpande i samråd inom arbetsgruppen. I studien kom så småningom att ingå sex grundskolor och c:a 250 såväl yngre som äldre elever i årskurserna fem, sex och åtta, samt deras 13 lärare och 8 skolledare.

Överväganden

Flera överväganden när det gäller pilotstudien har sin grund i erfarenheter gjorda under det inledande och inventerande planeringsarbetet under hösten. Det gällde bland annat frågeställningar kring:

- *Provtyp – Adaptivt eller inte*
Relativt tidigt under planeringen framkom, bland annat vid studiebesöken i Norge och Danmark, att adaptiva prov kan vara svåra att hantera, bland annat vad gäller så kallade high-stakes prov, dvs. prov där mycket står på spel för den enskilda individen. Vår ambition var oavsett detta att till vår pilotstudie, i enlighet med uppdraget, kunna använda ett adaptivt uppgiftsmaterial.
- *Uppgiftsdomän*
När det gäller datorbaserade prov har erfarenheter rapporterade i litteraturen och även förmedlade vid studiebesök i våra grannländer tydligt visat att de produktiva språkfärdigheterna (tala, samtala, skriva) kräver manuell bedömning. Vidare förutsätter receptiva uppgifter av hörförståelsetyp mer avancerad utrustning än läsförståelse. Det beslutades därför att vi i pilotstudien skulle använda uppgifter med fokus reception – läsning med slutna svarsformat, som rättas löpande på maskinell väg. Detta är den uppgiftstyp som hittills visat sig fungera bäst i datorbaserad, ev. adaptiv form.
- *Etiska överväganden*
Då pilotstudien bland annat riktar sig till omyndiga elever och det möjligen kan förekomma en viss misstänksamhet inför registrering av resultat och liknande, beslutades att rekommendera skolorna att ta in vårdnadshavarmedgivanden. För att bespara lärarna tid, och för att det skulle bli enhetligt, tillhandahöll vi en sådan blankett. Dock överlämnade vi ansvaret till skolan att distribuera och samla in densamma.

Urval

Beslut om material

Kontakter inleddes under hösten 2008 kring möjligheten att i pilotstudien i engelska använda datorbaserade uppgifter som utvecklats i något av våra grannländer. Förhoppningen var att eventuellt kunna genomföra en pilot i två delar – en CBT- (Computer Based Testing) och en CAT(Computer Adaptive Test)-baserad med utgångspunkt i provmaterial från Norge respektive Danmark. Relativt långt fram under pilotstudiens förberedelser pågick ett samarbete som skulle innebära användande av danska uppgifter till ett adaptivt prov, men detta fullföljdes av administrativa, logistiska och innehållsliga skäl aldrig.

I stället beslutades att de linjära prov som tillhandahålls i det norska skolsystemet skulle ingå i den svenska pilotstudien i engelska. En överenskommelse med Universitetet i Bergen möjliggjorde att till pilotstudien i engelska använda 2008 års norska nationella prov i engelsk läsning. Digitala prov i engelsk läsförståelse infördes i Norge 2004 efter uppdrag av Stortinget. Proven avser att mäta måluppfyllelse av kunskapsmålen för läsning i engelska för fjärde (vid 9-10 års ålder) och sjunde (vid 12-13 års ålder) trinn/årskurserna¹ samt bygger på beskrivningarna för läsförståelse i *Common European Framework of Reference for Languages* (Council of Europe 2001).

¹ Den norska läroplanstexten LK06 återfinns på <http://www.utdanningsdirektoratet.no/grep/Lareplan/?laereplanid=122422>

Teknisk distributör och support

Genom avtalet med Universitetet i Bergen förmedlades också samarbete med det norska företaget ENOVATE AS (<http://enovate.no>) som utvecklar programvara och nätbaserade lösningar för utbildningssammanhang. Företaget har, enligt sin hemsida, sitt ursprung i ett forskningssamarbete mellan sju länder i Europa, i vilket bland andra Universitetet i Bergen och Svenska Luftfartsverket deltagit. ENOVATE har skött tekniken kring de norska nationella proven och bistod också vår västsvenska pilotstudie med all distribution och löpande support.

Skolor

När det gäller urval av skolor och elevgrupper fanns en strävan att inom det begränsade antalet ändå få viss representation av något olika skolor till exempel avseende storlek och geografiskt läge. Eftersom flera besök och ett relativt nära samarbete var en förutsättning för att få en god bild av pilotstudiens genomförande, riktades urvalet till sex kommunala skolor i Västra Götaland, tre i vardera två olika kommuner – en storstadskommun (skola A, B och C nedan) och en landsortskommun (skola D, E och F). Skolorna har mellan 100 och 500 elever; två av skolorna (A och E) har åldersblandade klasser, en skola (A) har grupper som undervisas enligt Montessoripedagogik och en skola (F) har enligt sin hemsida en tydlig IT-satsning. En skola (B) deltar i pilotstudien med både yngre och äldre elever.

Elevgrupper

Uppdraget var att genomföra en pilotstudie med elever i såväl yngre som äldre åldrar i grundskolan. Eftersom det under rekryteringsskedet verkade som vi skulle låna danska provuppgifter för motsvarande sjunde årskursen i Danmark, engagerades årskurs åtta och sex, för att sedan, när avtalet med Bergen stod klart, även ta med elever i årskurs fem i de fall det gick att ordna på skolorna. Detta eftersom de norska proven riktar sig till yngre barn, men det föreföll också rimligt att ta hänsyn till att årskurs fem, just vid tiden för pilotstudien, genomförde de nationella ämnesproven. Totalt engagerades 276 elever från de olika skolorna, enligt nedan.

Skola	åk5	åk6	åk8
A	22	36	
B		48	24
C			60
D		22	
E	13	9	
F			42
	35	115	126

Tabell 1. Översikt över det planerade antalet deltagande elever per årskurs och skola.

Lärare och skolledare

De tretton lärare, tre män och tio kvinnor, som involverades i pilotstudien är alla lärare i engelska eller klasslärare som undervisar i engelska. Av dessa tretton lärare kom elva att genomföra prov med elevgrupper. De sex skolorna representeras också av åtta skolledare. En skola (F) har två rektorer och en skola (B) har rektorsuppgiften för yngre respektive äldre åldrar uppdelad på två tjänster.

4 Material

Provuppgifter

De nationella proven för engelsk läsning i Norge genomförs under en fjortondagarsperiod alldeles i början av 5:e respektive 8:e trinn/åk. Proven är linjära (dvs. att alla elever gör samma prov) och varje år ges tre likvärdiga versioner som slumpas ut, för att de ska kunna genomföras vid något olika tidpunkter på skolorna. Till den svenska pilotstudien i engelska användes version tre av vardera provet för åk 5 och 8.

I båda proven förekommer rikligt med bilder och olika typer av uppgiftsformat (se översiktstabell nedan), men endast slutna svarsformat, dvs. olika typer av flervalsuppgifter som rättas löpande. Ämnesmålen för läsförståelse i engelska i de norska respektive svenska styrdokumenterna är i stort mycket lika varandra, men de norska proven har också ett uttalat syfte att testa elevens förmåga att använda datormediet, IKT. Provet för åk 5 består av 38 uppgifter som prövar elevens förmåga att finna information och förstå huvudinnehållet i texter, som till exempel kunskapsmålet att förstå engelska ord och uttryck knutna till vardagsliv, fritid och intressen. De 40 uppgifterna för åk 8 prövar förmåga att finna information, förstå huvudinnehållet i texter samt reflektera över innehållet i texter. Några uppgifter handlar således om att lokalisera detaljer och andra om att dra slutsatser utifrån given information. Uppgifterna i de båda proven är när det gäller format och tillvägagångssätt nästan identiska, men de yngre eleverna behöver aldrig skrolla i längre texter. Eleven svarar till exempel genom att flytta bildobjekt, klicka på ord eller bilder, färglägga föremål eller välja bland givna namn, ord eller fraser i flervalsalternativ.²

Provuppgifterna rättas maskinellt, och normalt sett får de norska eleverna sitt resultat omedelbart efter avslutat prov. För pilotstudiens del beslutades dock att meddela skolorna resultaten först efter studiens slut, då eventuellt framför allt elevernas utvärdering av utprovningen annars skulle riskera att färgas av deras individuella prestationer.

Översikt över uppgiftstyper i de båda utprovade proven:³

Årskurs 5		Årskurs 8	
Itemformat	Prøve 3	Itemformat	Prøve 3
Click item	3	Click item	1
Click& drag	4	Click& drag	2
Colour	3	Colour	3
Click picture	6	Click picture	1
Click text	7	Click text	2
Gap filling	6	Gap filling	4
Multiple choice	3	Multiple choice	10
Who could say	6	Who could say	13
		Double click word	4

Tabell 2: Uppgiftstyper i version 3, Nasjonale prøveversionar engelsk 2008

² Moe E., Carlsen C. & Hasselgren A. (2006): Digitale leseprøver i engelsk – utfordringer og muligheter. I Norsk Pedagogisk Tidsskrift nr 5/ 2006, 391-403,

³ Moe, E. (2008): Teknisk rapport – pilotering 2007 / prøveversionar engelsk 2008 (material som erhållits vid personlig kontakt med Eli Moe)

Enkäter

Samtliga enkäter utformades när det gäller frågeformat och även en del frågeställningar enligt modeller som under många år använts inom NAFS-projektet för så kallad Test Taker Feedback (TTF) och Teacher Feedback (TF), till exempel vid utprovningar av de nationella proven i engelska.⁴ De innehåller slutna format med fem-punkts så kallade Likert-skolor, i vilka respondenten ombeds ta ställning till ett påstående genom att markera *Ja, absolut – Nej, absolut inte* med tre steg däremellan, samt möjlighet att lämna öppna kommentarer. Eleverna gjorde en enkät (Elevenkät I, bilaga 1) före och en enkät (Elevenkät II, bilaga 2) efter provtillfället. Lärarna och skolledarna besvarade digitala enkäter efter periodens slut, vilka utväxlades per e-post. Eftersom planeringsbesöken med lärare och skolledare inför pilotstudien erbjöd möjlighet att få en uppfattning om deras attityder, datorvanor och liknande, bedömdes det när det gäller dessa vara tillräckligt med en enkät efter avslutandet av studien.

Deltagande observation

Vid ett provtillfälle per skola genomfördes en deltagande observation vid vilken fältanteckningar fördes. Med ett undantag, vid A-skolan, besöktes det första provtillfället skolan genomförde.

Bearbetning, analys

Provresultaten registrerades och översändes till oss från ENOVATE i Excel-format, och lades även in i statistikprogrammet SPSS. Enkätsvaren matades in i SPSS. Vid de deltagande observationerna fördes anteckningar och den mailväxling med digitala enkäter som förekommit sparades och sammanställdes i Word-format, samt för lärarenkätens del även i SPSS. Analysen av resultaten medger såväl jämförelser som selektiva iakttagelser på individ-, grupp-, skol- eller kommunnivå, dock givetvis med stor försiktighet, eftersom urvalen är selekterade och mycket begränsade.

5 Genomförande

Förberedelsearbete, planering och arbetsgång

Enligt uppdraget inleddes tidigt under hösten 2008 förberedelser för pilotstudien i engelska. Genomförandet av provuppgifterna ute på skolorna föregicks av en relativt omfattande planering och information. Kontakter inleddes med intresserade lärare och/eller skolledare under oktober månad, och samtliga tillfrågade skolor visade sig intresserade av att delta. Kontakten togs först muntligt eller per e-post och följdes av ett beskrivande brev till rektor och berörda lärare (bilaga 5).

Under januari och februari 2009 genomfördes planeringsmöten på samtliga skolor med vidtalade lärare och vid tre skolor även med skolledare. Då diskuterades det praktiska genomförandet, skolans förutsättningar vad gäller teknisk utrustning samt till exempel de schemamässiga anpassningar som skulle behöva göras i de fall elevgruppen skulle behöva ta flera lektionstillfällen i anspråk för att alla skulle kunna få tillgång till datorer. Planeringsbesöken berörde även pedagogiska frågor och specifika frågor kring den egna skolans förutsättningar, lärarens datorvana eller den aktuella elevgruppen.

⁴ Erickson, G. (1998): Test-taker feedback – Elevers synpunkter som del av arbetet med nationella prov i engelska. I Berit Ljung & Astrid Pettersson, red: *Perspektiv på bedömning av kunskap*, 79-100. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för pedagogik .

Vid planeringsmötet fick lärarna en presentation av studien, med bifogad blankett för godkännande, att distribuera till vårdnadshavare. De fick också skriftlig information att delge eleverna och den inledande attitydenkäten – Elevenkät I – att genomföra innan eleverna tagit del av exempeluppgifter eller gjort provet. Kontakten med och godkännande av vårdnadshavare lämnades därmed över till skolan att ansvara för och följa upp.

Genomförandet planerades i samtliga grupper till veckorna före påsklovet, vecka 11-14 2009, och ett besök för deltagande observation vid ett provtillfälle per skola planerades in. I de flesta fall föredrog lärarna att besöket förlades till det första provtillfället. Elevenkät II genomfördes direkt efter provet för de flesta elever och kunde distribueras vid observationstillfället då också den inledande enkäten samlades in.

När det gäller själva provmaterialet fick varje lärare vid planeringssamtalen en utskrift av det norska Utdanningsdirektoratets *Informasjon om nasjonale prøver i lesing i engelsk – Del 1 och 2*, för respektive årskurs.⁵ Materialet innehöll bland annat målbeskrivningar, bilder på och förklaringar till exempeluppgifter, samt en översikt över provets komposition på uppgiftsnivå. Lärarna uppmanades också att gå in på Utdanningsdirektoratets hemsida och låta sina elever göra exempeluppgifterna.

Inför och under genomförandet hölls sedan relativt tät e-post- och telefonkontakt med information under vägs. Varje skola skickade in digitala klasslistor, vilka lades över i Excelformat och vidarebefordrades till ENOVATE, som lade upp användarnamn och lösen för varje elev. Dessa mailades tillbaka till skolorna i PDF-format. Inför själva provlektionen fick varje lärare en detaljerad arbetsgång per e-post samt egen tillgång till själva proven via en demo-användare.

Provresultaten registrerades på individnivå i och med att eleverna avslutade sina prov och loggade ut. Dessa sammanställdes, distribuerades i Excel-format och delgavs lärarna via e-post under slutet av april. De sammanställningar på individnivå som upprättats har byggt på skolornas klasslistor (oftast med enbart förnamn och aldrig med födelse- eller personnummer). Vid bearbetning har genomgående namn och liknande ersatts med id-nr och underlaget därmed avidentifierats.

För lärarenkäter och skolledarenkäter användes digitalt format och dessa utväxlades per mail under vecka 14 och 15. Varje lärare ombads till slut via e-post ge respons kring elevernas prestationer på proven i början av maj.

6 Resultat

Resultaten av pilotstudien redovisas nedan i separata avsnitt. Först återges de deltagande observationerna i form av informella lektionsbeskrivningar. Därefter redovisas de fyra genomförda enkäterna med kontinuerliga summeringar; först återges elevernas feedback från de båda elevenkäterna var för sig, med en avslutande begränsad jämförelse mellan svar från de båda enkäterna, och därpå följer lärar- respektive skolledarenkäterna. Sist ges en redogörelse för elevernas resultat på de genomförda proven. Varje avsnitt avslutas med en sammanfattande kommentar.

⁵ Denna information har nyligen uppdaterats och ändrats något inför 2009 års prov, se <http://www.utdanningsdirektoratet.no/Tema/Nasjonale-prover>

Deltagande observation

Vid ett provtillfälle per skola genomfördes en deltagande observation. De iakttagelser som gjordes redovisas skolvis i de två åldersgrupperna i form av vid tillfället förda informella fältanteckningar, oundvikligen med visst fokus på det som inte fungerade helt friktionsfritt.

Elever i de yngre åldrarna, årskurs fem och sex

A-skolan

Vid A-skolan, som är en av storstadsskolorna, besöktes en grupp om femton sjätteklassare som utgör hälften av en åldersblandad grupp i årskurs 6/7 som undervisas enligt Montessoripedagogiska principer, dvs. med mycket individualisering. Gruppens lärare har vid flera tillfällen med sina elever i åk 9 deltagit i utprövningar av nationella provmaterial i engelska för grundskolan. Två lärare på skolan är engagerade i pilotstudien med sammanlagt 58 elever i årskurs fem och sex.

Några elever har redan genomfört provet och besöket börjar med att de får Elevenkät II. Läraren berättar att cirka fem elever i den gruppen fått sitta två och två eftersom några datorer inte fungerat vid genomförandet, men att det i övrigt fungerat bra och att eleverna varit positiva.

Den för dagen aktuella klassen behöver delas för provtillfället, sjuorna ska vara kvar i klassrummet med en annan lärare medan sexorna går till skolans datasal. Alla är väl medvetna om vad som ska göras, men lite oroliga, eftersom man inte kunnat nå de Internetbaserade exempeluppgifterna dagen före. Läraren har däremot gjort demo-versionen av provet och berättat om uppgiftstyperna. Eleverna har också, enligt läraren, erfarenhet av datorbaserade språkprogram med liknande upplägg.

I datasalen sätter sig eleverna i stort sett vid varannan dator, loggar först in med sina elevanvändare och kommer därmed ut på Internet. Under tiden klipper läraren itu ett ark med inloggningsadressen till provservern som hon förberett – de får en var – och sedan även sina personliga användarnamn och lösen till proven på var sin pappersremsa. Lugnt och stilla genomför sedan alla elever sina prov och gör enkäten efteråt. De är klara på mellan 20 och 35 minuter. Enstaka elever behövde lite uppmuntran kring hur de skulle göra vid uppgiftstypen drag-and-drop, och två pojkar hade lite kommunikation under tiden, men uppgifterna genomfördes under provliknande former.

D-skolan

D-skolan är en av landsortsskolorna, belägen i en mindre tätort. Klassen i årskurs 6 består av 22 elever och för att genomföra provet behövs två lektionspass och en extra lärare som tar hand om halva gruppen. Skolan har en dator i varje klassrum, och har bitt grannklassen att få använda deras medan de har annan lektion i samma rum. Dessutom används åtta datorer i ett angränsande kombinerat bibliotek och studierum, samt datorn i det egna klassrummet. De två använda lektionerna ligger direkt efter varandra. Parallellt får eleverna övningar i svenska och ett projekt om Latinamerika att arbeta med när de inte gör prov. Aktiviteten är hög hela tiden.

Eleverna sitter inledningsvis i sina bänkar och lyssnar uppmärksamt på lärarens instruktioner. Alla får en liten lapp att skriva upp provanvändare och personlig lösen på, för att sedan ta med till datorn. Läraren läser sedan i tur och ordning upp deras koder. För att komma ut på nätverket behöver varje elev först logga in med sin skolanvändare och det krånglar för fyra elever, för vilka läraren får ringa kommunens tekniker och till slut, till den ena eleven, låna ut sin egen användare. Efter lite drygt 10 minuter är alla igång och arbetar koncentrerat med proven. Ingen

behöver fråga om hur de ska göra och läraren berättar att de jobbat ordentligt med exempeluppgifterna. Någon elev kryper nästan in i skärmen och läser högt för sig själv, någon har svårt att finna ro och tittar på alla andra. Drygt hälften av eleverna förstorar texten på skärmen för att kunna läsa lättare. Datorerna står på väggfasta bänkskivor och stolarna är av väldigt olika art och höjd. Någon gammal pall förekommer.

Efter drygt 15 minuter avslutar första eleven och de sista är klara efter drygt 30 minuter. Direkt efter provet gör de Elevenkät II. Därmed har alla elever vid D-skolan genomfört under provliknande former, även om febril aktivitet med projektarbete förekom parallellt med provpasset.

Under det första passet deltog en elev med funktionshinder som tidigare har gått i särskild undervisningsgrupp i alla ämnen. Enligt läraren har han börjat arbeta med ämnesrelaterade uppgifter först under innevarande läsår. Han genomförde provet och efteråt menade han att det var bättre än ett vanligt arbete eftersom han slapp skriva. Han var koncentrerad och tillfreds hela tiden, vilket läraren särskilt noterade. Vid det andra passet deltog en elev med dyslektiskt funktionshinder som har en egen laptop han alltid arbetar vid. Även han var mycket positiv till utsikten att få göra datorbaserade prov.

E-skolan

E-skolan är minst i urvalet och ligger lantligt. Klassen består av nio elever i årskurs sex och tretton i årskurs fem. Sexorna undervisas normalt av andra lärare separat i engelska och matematik, men ska genomföra provet med sin klasslärare. Eleverna samlas i klassrummet i sexornas eget lilla hus på gården. Halva femman går till ordinarie lektion i hem- och konsumentkunskap och resten av eleverna ska ha provet på tid som annars är ett tvåtimmarspass avsatt för eget planerat arbete. Eleverna ska göra provet i omgångar i ett annat skolhus där man har ett kombinerat bok-, data- och studierum med tolv datorer, varav några är sönder. De instrueras att läsa i sina egna böcker i klassrummet den tid de inte gör provet. Åtta elever i sexan (en sjuk) följer med till datorerna och instrueras att vartefter de är färdiga hämta och byta med en femma.

För att kunna komma ut på nätet måste eleverna logga in på sin skolanvändare, vilket krånglar för tre elever. En flicka blir ledsen för att hon glömt sitt lösenord, så kommunens support måste ringas. Åtminstone fyra elever går direkt ut på Internet, skriver fel adress till servern och alltihop hänger därmed upp sig. Över huvud verkar det vara en uppspelt grupp som smattrar på tangenterna och snabbt konstaterar att det inte fungerar. Läraren går runt, talar om inloggningsuppgifterna för var och en och hjälper till. De kommer igång successivt och avslutar därför också vid varierande tider. Eftersom de inte haft möjlighet att göra exempeluppgifterna innan behöver många elever hjälp med uppgiftsformatet och de frågar då varandra eller ropar på hjälp. De flesta är mycket engagerade och läraren har gjort provet via demo-versionen så han kan snabbt stötta dem som behöver.

De flesta datorerna står tätt ihop längs väggarna och några elever som tar provet på stort allvar verkar bli lite störda av det. Datorerna slocknar för två flickor mitt i provet. De kallar det för att deras användare kastas ut och det händer tydligen då och då på skolan. De får logga in igen och kommer tillbaka till rätt ställe. Att det går och kommer elever som avlöser varandra vid datorerna påverkar arbetsron något. Alla elever gör dock koncentrerat och med engagemang Elevenkät II efter provet och säger att de tyckte det var bra och kul och inte så svårt.

Elever i de äldre åldrarna, årskurs åtta

B-skolan

B-skolan är en ganska stor stadsskola som ligger relativt centralt. Två lärare deltar i studien med två sexor, 48 elever, och en åtta, 24 elever. Skolan har en datasal med ca 25 platser, belägen i källarplanet, vilket gör att det enligt lärarna är svårt att använda den på grund av att de måste ta med sig hela klasser eller lämna elever ensamma i klassrummet utan uppsikt, eftersom det är för långt att gå emellan.

Observationen sker vid första provtillfället och hos läraren som undervisar årskurs 8. Läraren följer ofta grupper från 4-9 i engelska. Skolan har under planeringsarbetet haft vissa bekymmer med inlogningar, åtkomst till de webb-baserade exempeluppgifterna samt tillgång till demo-användare, varför det har varit svårt att förbereda provgenomförandet.

Lektionen börjar i datasalen och gruppen består av 20 elever, vilket gör att de sitter tätt. Eleverna hade fått länken till exempeluppgifterna och uppmanats att arbeta med dem hemma, eftersom de haft problem med åtkomsten på skoltid, men de flesta har inte gjort detta. Medan eleverna går ut på Internet via sina elevanvändare får de instruktioner inför provgenomförandet. Det finns ingen tavla att skriva på, så de får adressen till servern muntligt. Själva uppkopplingen går i jämförelse med övriga skolor relativt långsamt. Några elever blir lite otåliga och lägger patiens eller går in på andra sidor under tiden.

Så småningom börjar de komma in på servern en efter en och får de personliga användarnamnen. Tre elever får av någon anledning börja om en gång, men det går relativt fort. Lugnet sänker sig, men några sneglar lite på varandra. Några frågar om resultatet går på betyget och en del elever är lite osäkra inför formatet i vissa uppgifter. Det är elevernas sista lektion för dagen och flera av dem verkar relativt trötta och kanske inte riktigt motiverade. Direkt efter lektionens slut var läraren tvungen att gå på ett möte, men eleverna stannade en liten stund och gjorde Elevenkät II.

C-skolan

C-skolan är en stor skola en bit utanför centrum. Tre åttondeklasser om totalt 60 elever och tre lärare har vidtalats om att göra provuppgifterna. Man genomför provet under lektioner som fungerar som en flexibel studietid då eleverna väljer olika pass. Detta möjliggör, utan att störa schemat eller behöva ta in extrapersonal, att genomföra med endast en halv klass åt gången.

Eleverna kommer direkt till datasalen och är införstådda med vad de ska göra. Introduktionen och inloggningen tog ungefär fem minuter. Läraren skriver inloggningsadressen på tavlan och går sedan runt till var och en med den personliga användarkoden. Endast en eller två elever har problem att komma rätt. Vid tillfället genomför tolv elever provet i en av skolans tre datasalar – den enda som elever inte ensamma har tillträde till och som därför enligt läraren är i bättre och mer pålitligt skick för att göra prov. Ungefär varannan dator utnyttjas på så sätt och eleverna kan sprida ut sig lite. Enligt läraren fungerar heller inte alla datorer.

Provet börjar och ca fem elever söker extra instruktioner eller bekräftelse att de gör rätt vid uppgifter med till exempel drag-and-drop. När de sedan är igång sänker sig lugnet snabbt. En flicka, som enligt läraren har vissa koncentrationssvårigheter, vill veta hur mycket som är kvar av provet vid ett par tillfällen, och föreslår också en sådan information i provet.

Första bilden i provet visar ett barnrum och en nalle, vilket några elever reagerade generat inför. Enligt läraren hade de tyckt att exempeluppgifterna var lite enkla och barnsliga både till utformning och grafik. Längre in i provet menade flera elever att det var ganska svårt och ”kändes som ett riktigt prov” i nivån.

Den snabbaste eleven var färdig efter 30 min och efter 45 minuter var det bara två elever som ännu höll på. Direkt efter provet gjorde eleverna Enkät II. Alla var klara med prov och enkät inom en timma.

F-skolan

F-skolan är den enda 7-9-skolan i sin kommun, med 487 elever och hela kommunen som upptagningsområde. Enligt skolans hemsida ”pågår en medveten satsning inför framtidens IT-samhälle”. Skolan är utrustad med två stora datasalar med ca 25 datorer i varje och en sal har nya, tunna klienter. Båda salarna hade bokats av rektor för genomförande av prov under ett lektionspass då eleverna annars har självstudier under lärares ledning.

Hela årskurs åtta i ett arbetslag, dvs. två klasser om totalt 42 elever, ska genomföra. Enligt lärarna har man haft vissa problem att nå exempeluppgifterna och förbereda ungefär halva elevgruppen. När alla elever påbörjat sina prov börjar bilderna blekna betänkligt och uppgifterna hänga upp sig. De loggar in på nytt ett par gånger, men förhållandena är desamma i båda datasalarna. Man får därför avbryta på grund av att det annars skulle ta för lång tid. Eleverna verkar besvikna och flera är mycket engagerade i att spekulera om felkällan.

Skolans dataansvarige lärare tog kontakt med kommunens datatekniker och fick beskedet att man har 94 mb och vid det aktuella tillfället kunde sända 37 mb bredbandskapacitet – och att detta bör klara två klasser samtidigt. Förmodligen fanns det dock inte utrymme för den relativt stora bildmängd som proven innehåller. Provet sköts upp och måste göras vid senare tillfälle med en grupp i taget.

Sammanfattande kommentar

Eleverna var mycket intresserade och engagerade, samt allvarliga och måna om att göra bra ifrån sig och bidra till pilotstudien genom att kommentera proven i enkäterna. Flera påpekade spontant att de tyckte det var bättre med datorprov än ”vanliga” och många kröp djupt in i skärmen när de gjorde provuppgifterna. Det var en del elever som ville förstora texten på skärmen och några, framför allt de som inte gjort de Internetbaserade exempeluppgifterna, behövde viss stöttning. Lärarens förkunskaper om provet, till exempel genom demo-versionen, verkade viktig. Det första provtillfället innebar förmodligen de största tekniska utmaningarna och utan tvekan krävdes också en del organisatoriska förberedelser för att kunna dela grupper etc. Samtliga besökta skolor har datasalar eller kombinerade studie- och datasalar med väggfasta datorer, vid vilka eleverna sitter relativt tätt bredvid varandra. Generellt föreföll den tekniska standarden relativt låg och vid varje skola var någon dator ur funktion. Helhetsintrycket blev dock att såväl lärare som elever välkomnade studien och att de generellt är både positiva och optimistiska när det gäller datoranvändning.

Enkäter

Eleverna

De två elevenkäterna har som syfte att fånga upp elevernas förväntningar och tankar innan de sett proven, att jämföra med deras erfarenheter och slutsatser efter det att de genomfört ett datorbaserat prov. Eleverna har på enkäterna uppgett årskurs, skola, kön samt initialer, som

sedan översatts till id-nummer, vilket möjliggör jämförelser på dessa nivåer. Några jämförelser på individnivå mellan de två enkäterna har dock inte, av tids- och utrymmesskäl, gjorts i samband med sammanställningen av denna rapport.

Efter ett visst bortfall var det totalt 248 elever som besvarade någon av enkäterna och av dem gjorde 209 elever båda enkäterna. 237 elever gjorde Enkät I och 220 Elevenkät II. Det var i stort sett lika många pojkar som flickor, samt ungefär lika många elever fördelat över äldre (åk 8) och yngre åldrar (åk 5/6) som gjorde någon av enkäterna. Däremot var det nästan dubbelt så många elever från de tre storstadsskolorna; 165 elever jämfört med 83 från de tre landsbygdsskolorna.

Elevernas enkäter redovisas nedan först var för sig, följt av någon jämförelse dem emellan då samma eller liknande frågeställningar förekommer på båda enkäterna. I några fall, när det vid närmare analys visat sig finnas markanta/intressanta skillnader, redovisas jämförelser i diagramform avseende kön, kommuntillhörighet eller åldersgrupp. I huvudsak utgår dock redovisningen från hur många elever i procent som svarat positivt på att det aktuella påståendet överensstämmer med deras egen självbild. För att få fram denna procentsats har de två yttersta ja-alternativen på den femgradiga så kallade Likert-skalan slagits ihop.

Elevenkät I

Elevenkät I (Bilaga 1) har besvarats av 237 elever och genomfördes alltså tidigt under pilotstudiens gång, innan elevernas uppfattningar färgats av det datorbaserade provet. Den tar upp 14 korta påståenden kring deras inställning till och kunskaper om datorer respektive engelska, samt deras tankar inför att kombinera dessa två till att ha datorbaserade prov i engelska. Dessutom innehöll enkäten en öppen fråga (5) kring deras datorvanor, samt som avslutning utrymme för öppna kommentarer och tankar.

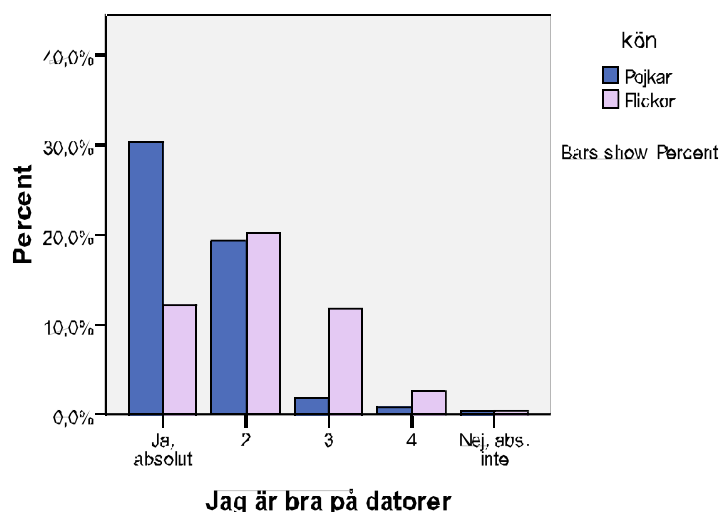
Datorer

Enkätens fem första ställningstaganden berör elevernas inställning till och kunskaper om datorer, samt deras datorvanor i skolan och hemmet. En stor andel av eleverna menar att påståendena stämmer mycket väl in på dem och markerar något av de två positiva alternativen på Likert-skalan, dock med en markant lägre överensstämmelse när det gäller datoranvändning i skolan:

1. Jag gillar datorer	93%
2. Jag är bra på (att använda) datorer	82%
3. Jag använder ofta dator i skolan	35%
4. Jag använder ofta dator hemma	90%
5. Jag sitter ungefär (X) timma/r per dag vid datorn och då håller jag oftast på med (X)	

På den öppna frågan har eleverna svarat att de sitter mellan 0 och 8,5 timmar per dag vid datorn och att de oftast är inne på till exempel MSN, Bilddagboken eller spelar olika onlinespel. I genomsnitt uppskattar dessa elever att de tillbringar drygt två timmar vid datorn hemma varje dag. Fem elever har skrivit 0 timmar/dag.

Vid en uppdelning av respondenterna med avseende på kön, framträder här relativt stora skillnader. Pojkarna har större självförtroende när det gäller att använda datorer (2):

Figur 1: Elevernas självvärdering på fråga 2 "Jag är bra på (att använda) datorer" (Svar uppdelat på kön och i procent av totalt 237 elever)

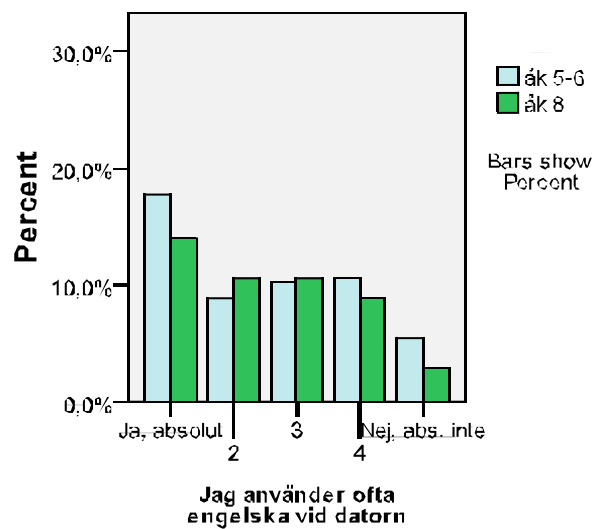
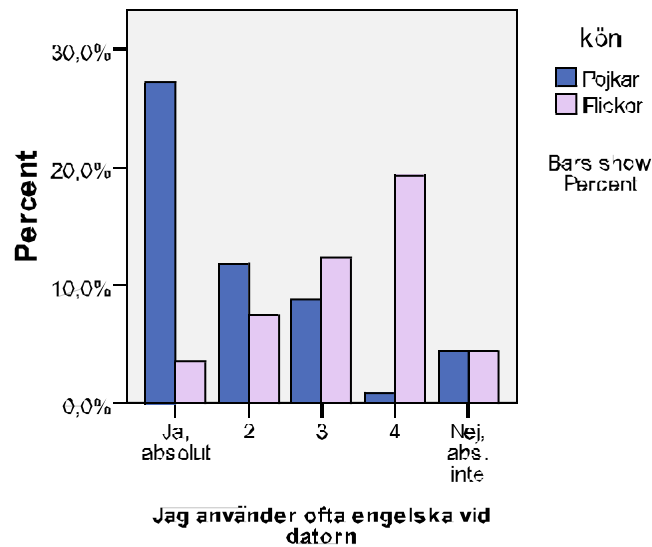
Ämnet engelska

Vid en analys av enkätsvaren visar det sig att de elever som deltog i pilotundersökningen tycker om ämnet engelska, att de har ett gott självförtroende i ämnet samt att ganska exakt hälften av dem har erfarenhet av att använda engelska vid datorn, även när det gäller pedagogiska sammanhang:

6. Jag gillar engelska	77%
7. Jag är bra i engelska	71%
8. Jag använder ofta engelska vid datorn	51%
9. Jag har gjort språkövningar på datorn förut	48%

En ytterligare granskning av svaren på fråga 8, huruvida eleverna använder engelska vid datorn, visar inte några stora skillnader mellan åldersgrupperna men däremot markanta könsskillnader (se diagram nedan). Ett mycket snarlikt påstående förekommer i elevenkäten till de nationella proven i engelska för årskurs 5 (*I use English when I do things on a computer*) och visar där liknande mönster enligt Skolverkets ämnesrapport 2008⁶: "Mötet med engelska i samband med datoranvändning ökar för varje år. I år uppger 65% av eleverna att de använder engelska i sådana sammanhang. Bland dessa elever finns dubbelt så många pojkar som flickor."

⁶ Skolverket/ Rapport - Ämnesproven 2008 i grundskolans årskurs 5, sid 22
<http://www.skolverket.se/sb/d/306/a/14246>

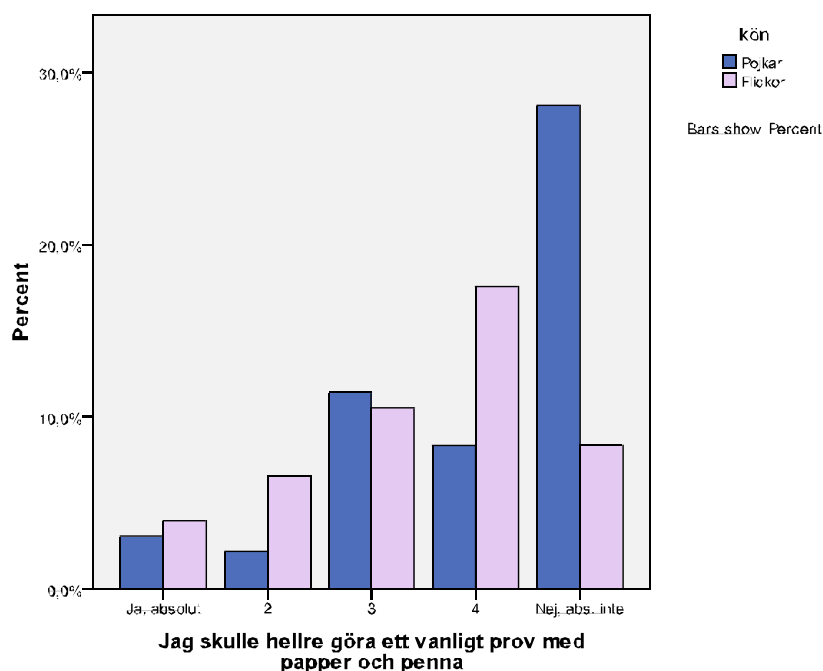
Figur 2: Elevernas svar på fråga 8 "Jag använder ofta engelska vid datorn" (Svar uppdelat på kön respektive åldersgrupp, i procent av totalt 237 elever)

Engelskprov på dator

Redan innan eleverna sett och provat på de datorbaserade proven är de allra flesta mycket positiva till tanken och känner tillförsikt. Några av dem skulle dock föredra ett traditionellt pappersprov och ungefär lika många uttrycker genom sina svar att de känner en viss osäkerhet:

10. Jag tycker det verkar bra att ha engelskprov på dator	86%
11. Jag skulle hellre göra ett vanligt prov med papper och penna	16%
12. Jag behöver hjälp för att kunna göra prov på dator	15%
13. Jag känner mig beredd på att göra det här provet	83%

Skillnaden är åter ganska stor mellan flickors och pojkers inställning till att hellre göra vanligt prov med papper och penna:

Figur 3: Elevernas svar på fråga 11 "Jag skulle hellre göra ett vanligt prov med papper och penna" (Svar uppdelat på kön, i procent av totalt 237 elever)

Två påståenden relaterar till elevernas känsla inför sina prestationer på prov i engelska. Fler än hälften brukar vara nöjda med sina prestationer på engelskprov. Dock verkar svaren tyda på att en del elever ser en möjlighet att prestera något bättre på datorbaserade prov än på de prov de har erfarenhet av sedan tidigare:

14. Jag brukar vara nöjd med hur det går för mig på prov i engelska	65%
15. Jag tror att jag kommer att bli nöjd med hur det går för mig på det här provet	74%

Öppna kommentarer

Av de 237 eleverna som fyllt i den första elevenkäten har 99 stycken lämnat öppna kommentarer och tankar om att ha datorbaserade prov i skolan, som komplement till påståendena. Kvantitativt sett har de till dessa kommentarer sammanlagt använt ca 1380 ord (dvs. i genomsnitt ca 14 ord per person). Vid en innehållslig analys framträder några tydliga undergrupper till de två större kategorierna, positiva respektive mera tveksamma kommentarer, vilket redovisas nedan med inslag av autentiska citat. Några elever har lämnat mer neutrala upplysningar som redovisas kortfattat i en egen kategori. Naturligtvis förekommer också viss överlappning och tolkningsproblematik när det gäller en sådan generalisering.

Positiva kommentarer

Kul - lättare – bäst

Hälften av de öppna kommentarerna, 48 stycken av 99, uttrycker en odelat positiv inställning till att ha datorbaserade prov i engelska i skolan. De allra flesta skriver kort och gott att det verkar bra eller mycket bra, och många uttrycker också att det ska bli roligt eller roligare att göra ett sådant prov. En del elever motiverar sig något och gör då en implicit eller uttalad jämförelse med pappersprov, och några elever menar att det är lättare eller går snabbare/ smidigare att göra prov på datorn. Ett antal elever relaterar till den egna åldersgruppen och menar att det passar dem att

göra datorbaserade prov. Ytterligare andra verkar eventuellt i första hand tycka det ska bli roligt att delta i pilotstudien och prova på att göra datorbaserade prov.

Jag tycker att det är bra med prov på datan för att man kanske har kul samtidigt som man har prov.

Prov på datorn äger

Jag tror att jag kommer se fram mot engelskaproven nu mera

Jag tycker det värkar vara bra för ungdomar gillar datorer

Att skriva

Vid analysen av elevernas reflektioner framträder aspekten skriva som viktig att fokusera för ett tiotal elever. Hälften av dem menar att det är odelat bättre att få skriva på dator, medan några andra problematiserar kring att de/man eventuellt behöver skriva för hand – för att träna till exempel sin handstil eller för att det är viktigt för ämnets skull. Enstaka elever tycker att det vore bättre att få skriva för hand, till exempel om man inte är så snabb vid tangentbordet.

Det kanske skulle vara bättre i och med att man slipper vässa pennor, suddar m m

Det är nog bra bara för vissa kanske dåliga på att stava och får till orden bättre då. Det tycker jag är en stor möjlighet.

Det är bra för dom som inte gillar att skriva men jag tycker ändå att det är viktigt att man kan skriva bra engelska på papper.

Man får inte kramp i händerna

Tveksamma eller negativa synpunkter

Att använda dator

Förutom de elever ovan som skriver om datorn som skrivverktyg, är det ytterligare några som tar upp datoranvändning, och som är mer tveksamma till andra aspekter. Några elever tar upp en skillnad i förutsättningar beroende på datorvana och några elever efterlyser IT-utbildning för elever, men eventuellt också för lärare. Det förekommer också ett par andra reflektioner kring datoranvändning, till exempel när det gäller skärm-/migränkänslighet.

Det kan vara svårt för dem som inte använder datorer ofta och som inte riktigt förstår. Men annars verkar det bra.

Det värkar bra män det hade varit bra att ha lektioner i datakunighet

Man kan bli beroende

Det kan vara jobbigt att se på en skärm som "brusar" för migrän känsliga om det skulle vara så.

Att fuska

En grupp elever väljer att skriva något om att de ser nackdelar kring möjligheterna att fuska vid datorbaserade prov. De verkar ha vissa farhågor om att det kan bli svårt att genomföra proven under sådana förhållanden som de förväntar sig vid prov. Flera elever utvecklar sina kommentarer och en elev tar upp att man skulle kunna använda datorns möjligheter och till exempel gå ut på Internet för att få hjälp på ett prov, medan de andra skriver om att det är lätt att se varandras prov när man sitter i skolornas datasalar.

Vid en dator kan du oftast komma ut på internet eller nå filer vilket kan leda till fusk.

Vad som inte är så bra är att om alla gör provet i en datasal är det lätt att tjuvkika på grannens prov.

(Vissa) förbehåll

Några elever har förbehåll som handlar om att datorbaserade prov kanske kan vara bra under förutsättning att man får tydliga instruktioner, att de är lättlästa och inte för svåra. En enda elev i hela underlaget är odelat negativ i sin kommentar och två elever verkar helst ha det som det är.

Blä

Det kan vara bra men det är också dåligt för vi har det ju bra så det är kanske lite komplicerat.

Om de ska finnas prov på datorer tycker jag de ska vara lättläst

Upplysningar

Sju elever har valt att lämna upplysningar de vill förmedla om datorer, sig själva eller sin skola som de tycker berör ämnet, som till exempel:

Det är väl helt okej, jag har gjort egna slags tester/prov på datorn förut med programmeringsspråket PHP. Och jag vet att det funkar bra.

I skolan tycker jag att alla ska ha en dator som man får av skolan. Som i it gymnasium.

Jag gillar eng för det låter kul när man pratar eng. Jag gillar inte så mycke dator för jag vill ha andra fritid

Elevenkät II

Den andra elevenkäten, Elevenkät II (bilaga 2), besvarades i de flesta elevgrupperna av eleverna direkt efter det att de genomfört det datorbaserade provet. Den besvarades av 220 elever, alltså något färre än antalet (237 elever) som gjorde den första enkäten på grund av ett visst bortfall (209 elever gjorde båda enkäterna). Enkäten tar upp 16 påståenden, varav några har direkt anknytning till eller är likadana som påståenden på den första enkäten. Generellt syftar denna elevenkät till att fånga upp elevernas utvärdering - deras nyvunna erfarenhet av, upplevelse av och attityder till att göra ett datorbaserat prov i engelska samt möjliggöra vissa jämförelser med deras tankar innan de gjort utprövningen. Slutligen fanns också möjlighet för eleverna att utveckla sina ställningstaganden samt lämna öppna kommentarer eller reflektioner kring proven och situationen över huvud taget.

Tillgänglighet och likvärdighet

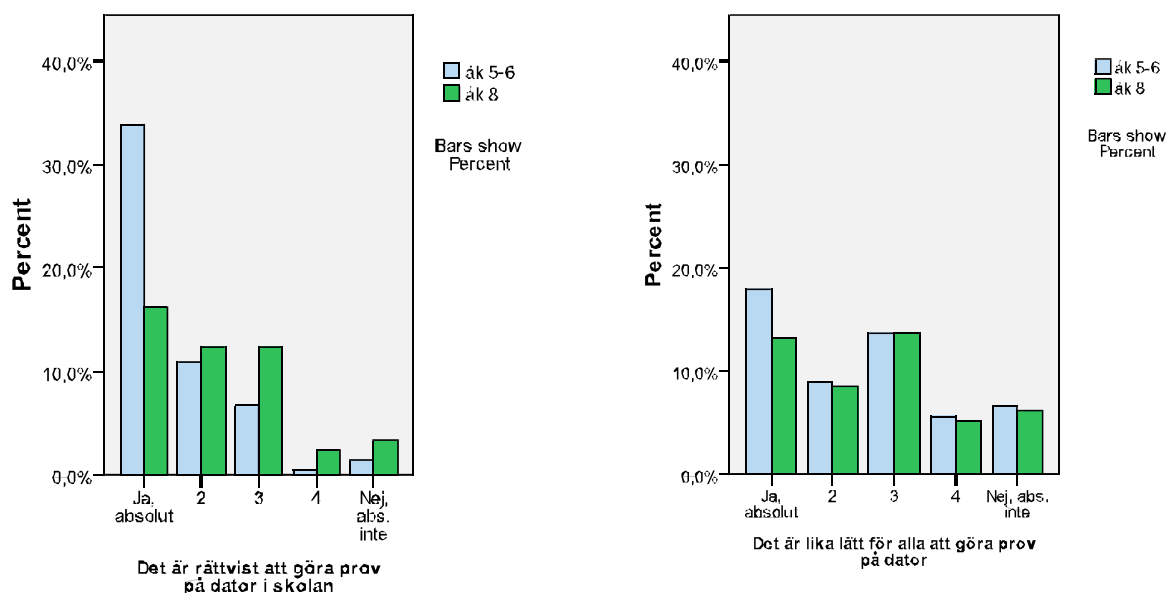
De fyra första påståendena på Elevenkät II vill fånga upp den omedelbara upplevelsen av och attityden till att göra proven. De inbjuder eleverna att ta ställning till om de tyckte om att göra provet samt om de kände sig osäkra inför tillvägagångssätt och uppgiftstyper, men berör också deras uppfattning om likvärdighet när det gäller datorbaserad av prov.

De allra flesta tyckte om att göra provet, att det kändes lättillgängligt och ganska få elever upplevde att de för egen del hade behövt mer hjälp. Dock menar hälften av dem att det inte är lika lätt för alla att göra datorbaserade prov. Påståendet kring rättvisa kan naturligtvis tolkas på en mängd sätt, men kan i viss mån ändå indikera hur elever problematiserar kring begreppet och då komplettera frågor kring tillgänglighet. Eleverna verkar å ena sidan inte tycka att datorbaserade prov innebär någon stor risk för ojämlikhet eller särbehandling ur rättvisesyn-

punkt, men å andra sidan kan i detta sammanhang andelen som markerar Nej-alternativ eller skalans mittalternativ anses vara anmärkningsvärd – 27 respektive 51 % .

1. Jag gillade att göra engelskprov på dator	71%
2. Det var lätt att förstå hur man skulle göra	75%
3. Det var till hjälp att göra exempeluppgifterna innan ⁷	56%
4. Jag skulle ha behövt mer hjälp för att kunna göra prov på dator	10%
12. Det är rättvist att göra prov på dator i skolan	73%
13. Det är lika lätt för alla att göra prov på dator	49%

Vid en spridning av elevsvaren på påstående 12 och 13 över hela den femgradiga skalan ser svaren ut på följande sätt:

Figur 4: Elevernas svar på fråga 12 "Det är rättvist att göra prov på dator i skolan" respektive 13 "Det är lika lätt för alla att göra prov på dator" (Svar i procent av totalt 220 elever, uppdelat på åldersgrupp)

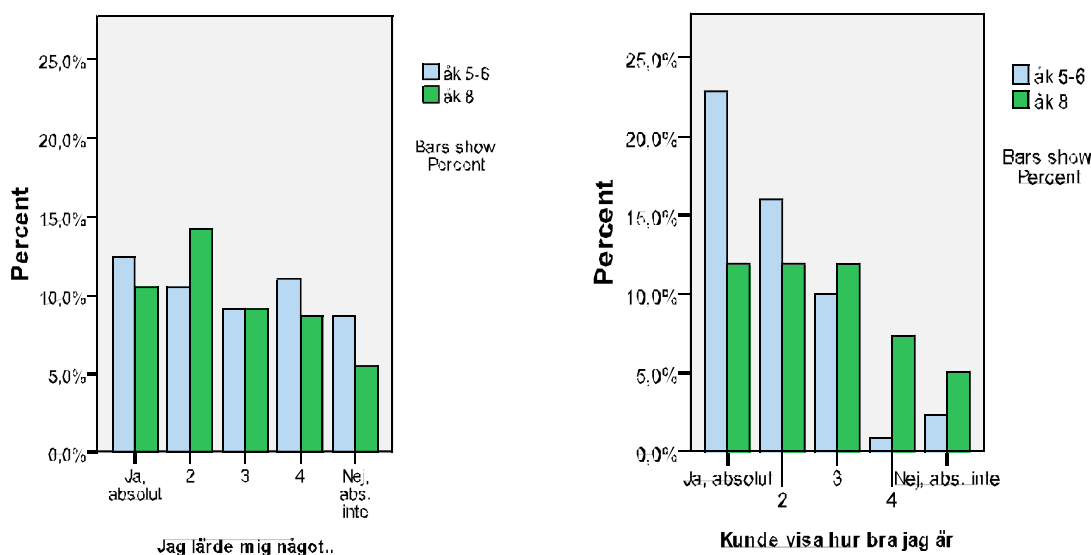
Provsituation och lärande

Nästa grupp påståenden handlar om att belysa elevernas upplevda tillfredsställelse under och med själva provsituationen, samt hur de ser på provets didaktiska kvaliteter och även sin egen prestation. Eleverna verkar generellt tycka att det kändes bra, att de inte var nervösa eller hade svårt att koncentrera sig, men ungefär 10 % av dem besvarar dessa utsagor negativt. När det gäller huruvida det kändes som ett bra lärtillfälle och ett rättvisande provtillfälle svarar i det ena fallet i det närmaste hälften av dem och i det andra fallet drygt hälften av dem att de upplevde provet så.

⁷ De exempeluppgifter som fanns att tillgå före provet låg på norska Utdanningsdirektoratets hemsida, men fungerade inte för alla grupper och 78 elever har inte kunnat besvara nr.3. Förmodligen påverkar detta resultatet. För 2009 års exempeluppgifter se <http://www.utdanningsdirektoratet.no/Artikler/Nasjonale-prover/Eksempeloppgaver-til-nasjonale-prover-2009/>

5. Jag kunde koncentrera mig när jag gjorde provet	75%
6. Jag kände mig lugn när jag gjorde provet	81%
7. Jag kände mig nöjd när jag gjorde provet	73%
8. Jag lärde mig något när jag gjorde provet	48%
9. Jag kunde visa hur bra jag är på att läsa och förstå engelska	63%
10. Jag tror att jag kommer att bli nöjd med mitt resultat på det här provet	62%

Vid närmare analys av påstående 8 och 9 ovan fördelat över hela Likert-skalan och åldersgrupp framkommer att elevernas svar är relativt jämnt fördelade, även om de äldre eleverna är något mer tveksamma än de yngre till möjligheten att lära sig något eller framför allt om provet gör rättvisa åt deras kunskaper:

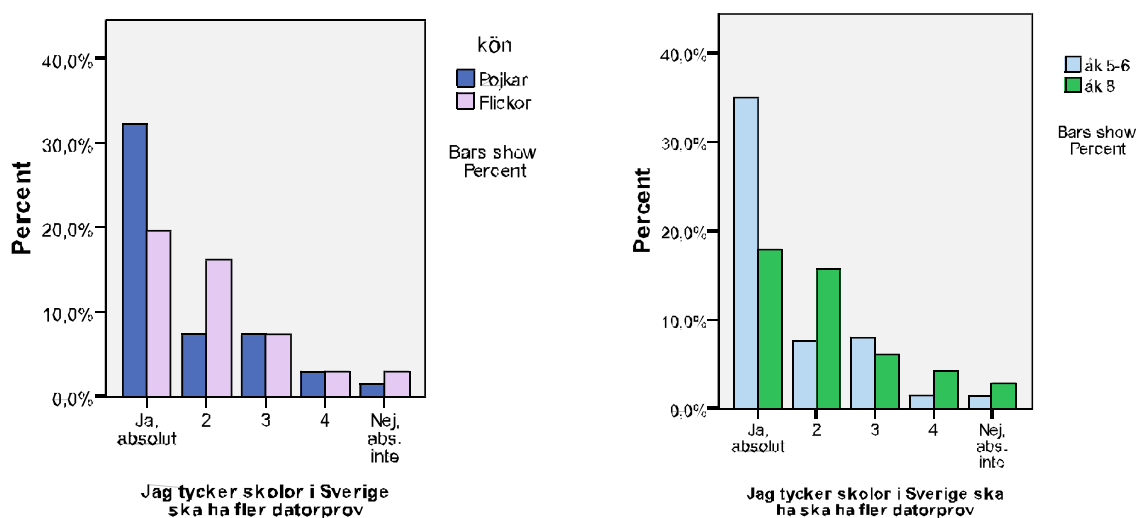
Figur 5: Elevernas svar på fråga 8 "Jag lärde mig något när jag gjorde provet" respektive fråga 9 "Jag kunde visa hur bra jag är på att läsa och förstå engelska" (Svar uppdelade på årskurs i procent av totalt 220 elever)

Elevernas slutsatser och framtiden

Fyra frågor handlar om elevernas helhetsintryck och sammanfattande åsikter kring de datorbaserade provens vara eller icke vara, på deras hemmaplan och i deras framtid. Tre fjärdedelar av eleverna är positiva eller mycket positiva till datorbaserade prov i engelska och det samma gäller genomförandet på den egna skolan. 46 elever av 220 föredrar att göra vanliga pappersprov. Vid en närmare granskning av den sista frågan framkommer att pojkar är mer positiva än flickor, och att åk 8 är lite mer tveksamma än åk 5/6 inför tanken att införa fler datorbaserade prov i framtiden (se diagram nedan).

11. Det fungerade bra på min skola att göra prov på dator	74%
14. Jag tycker det är bra att ha engelskprov på dator	78%
15. Jag gör hellre vanliga prov med papper och penna	22%
16. Jag tycker skolor i Sverige ska ha fler datorprov i framtiden	76%

Spridningen över hela den femgradiga skalan för påstående 16 avseende flickor och pojkar samt åldersgrupp visar några skillnader:

Figur 6: Elevernas svar på fråga 16. "Jag tycker skolor i Sverige ska ha fler datorprov i framtiden" (Svar uppdelade på kön respektive åldersgrupp i procent av totalt 220 elever)

Öppna kommentarer

Efter de 16 påståendena fick eleverna uppmaningen: "Förklara eller kommentera gärna dina svar – eller skriv annat om datorbaserade engelskprov". Det är fler elever som lämnat öppna synpunkter i den andra enkäten, än i den första. Av totalt 220 elever har 124 stycken skrivit sammanlagt 2160 ord (i genomsnitt drygt 17 ord per elev), vilket är något mer än i Enkät I. Vid en kategorisering av deras kommentarer är det möjligt att urskilja några olika innehållsrika grupper. De flesta eleverna verkar fundera kring datorbaserade prov och användningen av sådana generellt, medan andras kommentarer handlar om det just genomförda provet. Elevernas reflektioner redovisas nedan i undergrupper för att bli överskådliga och med inslag av autentiska citat. Naturligtvis kan viss överlappning och tolkningssvårighet förekomma.

Generella reflektioner kring datorbaserade prov

Motivation

Drygt en tredjedel av elevernas öppna kommentarer berättar om hur de upplever en ökad motivation när de föreställer sig möjligheten att göra datorbaserade prov. Till övervägande del skriver de att de tycker det är roligt, bra och att de vill ha fler liknande prov, men det finns också en relativt stor grupp som utvecklar sina omdömen ytterligare och menar till exempel att det blir intressantare, lättare att koncentrera sig, inte så nervöst och skönt att slippa skriva. Endast två elever av 124 i hela urvalet öppna kommentarer är enbart negativa, utan att på ett konstruktivt sätt motivera eller precisera sig.

Jag tycker att det var as bra! Och jag ser fram till det i framtiden

Kunde inte koncentrera mig, det tog tid och det var tråkigt.

Det var jättekul och jag skulle kunna göra det igen!

Jag tyckte att det var jätteroligt att göra engelska prov på datorn. Det blir enklare för det är kul. Det kan bli tröttsamt att sitta med penna och stirra på ett papper. Jag tycker definitivt att vi ska ha prov på datorn.

Det är lättare att förstå det kommer bilder. Man behöver inte få ont i handen när man skriver. Det är bättre tyckte jag.

Det skulle vara kul att fortsätta med Engelska prov i datan och när allt är kul, så blir man mer intresserad.

Det vore något nytt och bra att ha engelskprov på dator, man blir mer intresserade på språket

Teknik och miljö

Drygt 20 elever tar upp problem som relaterar till datoranvändning i allmänhet och miljön i skolornas datasalar i synnerhet. De flesta tar upp att man sitter tätt bredvid varandra och att man därför lätt blir störd eller ser varandras skärmar och kan fuska. Ungefär tio elever skriver specifikt om att det är tröttsamt att läsa på datorskärmen och ytterligare andra om obekväma stolar eller att program kan haka upp sig. De allra flesta elever flikar dock in positiva kommentarer. En elev uttrycker också att datorbaserade prov är mer miljövänliga i vidare mening.

Jag tycker att det är lite mer intressant att göra proven i datorn och det är lättare. Men i så fall borde skolan byta datorskärmarna.

Om man hade bättre stolar att koncentrera sig utan att få ont

Efter ett tag blev det lite jobbigt att titta på skärmen. Det blev lite flimrigt. På papper blir det inte det ☺

Detta va ett bra sätt men allt krångla mycket så allt skulle ha gått mycket snabbare med papper och penna.

Det är miljövänligt och inget slöseri med papper!

Förutsättningar

En andel kommentarer och reflektioner, ca 20 %, belyser elevernas funderingar kring sina egna och andras olika förutsättningar att genomföra datorbaserade prov, i både positiva och negativa hänseenden. Några verkar inspirerade av enkätfrågorna och anknyter till formuleringar i dem, men flera tar också upp nya infallsvinklar. De resonerar kring datorvana, ämneskunskaper och läs- och skrivsvårigheter och menar att det finns olika beredskap och förmåga att göra proven. Några tar upp provens domäntäckning och variation. Man menar till exempel att man inte får visa om man kan annat inom ämnet än det provet testas och att man bör variera med skriftliga prov med papper och penna. Någon elev berör bedömning och tycker att det verkar lättare på papper. En elev tar upp att det är bättre om man kan förbereda sig inför provet.

Frågan: "Det är lika lätt för alla att göra prov på dator" det beror på vad man har för data kunskaper. När man gör det här provet kan man ju inte visa hur bra man är på att läsa och uttala allt på engelska

Jag tycker att det var kul men i vissa ämnen kan man väl ha skriftliga prov

Jag fattade typ ingenting, man har ingenting att träna till så nej jag gilla det inte

Det blir bra. Jag är dyslektiker och för mej så kändes det bra.

Jag brukar nästan aldrig hålla på med datorer så det är inte så jättekul men jag kan nog tänka mej att göra det någon gång.

Det kan både vara bättre och sämre att göra det på dator, för att man kanske kan utvärdera mer när man har skriftligt.

Synpunkter på proven i piloten

Svårighetsgrad

Ungefär 30% av de 124 öppna kommentarerna verkar främst handla om pilotproven som sådana. De flesta av eleverna har synpunkter på hur svåra de tyckte att proven var. Kommentarer varierar mellan att det var över eller under deras nivå med ungefär jämn fördelning. Några elever går in mer i detalj och tar till exempel upp svåra ord eller textmängd, men majoriteten av de här eleverna tillägger att de är positiva till proven.

Jag lärde mig inte nåt, jag kunde allt innan. Men kommer det ett prov på 6:ans svårighetsgrad lär jag mig säkert nåt. Vill göra fler prov på datorn.

Jag hade inte lärt mej dom orden som stod där ibland så de var lite svårt. T.ex enjoj, vad betyder de?

Det va coolt men krånglit

Det var ganska kul men väldigt lätt. Kanske lite för lätt, men jag vet inte

Det var väl bra. Bara lite jobbigt med så långa och många texter.

Grafik och teknik

Ett tiotal elever kritiserar funktioner i provet och har också konstruktiva förslag på förbättringar. Flera av dem har råkat ut för att inte kunna gå tillbaka i provet och rätta till eller kontrollera sina svar, vilket bör ha fungerat inom ramen för en uppgift men inte mellan uppgifter. Några efterlyser information om hur långt man kommit i provet och detta ges också i de norska originalproven. En elev har en mängd synpunkter på bland annat bilder och innehåll.

Man borde se hur mycket man har kvar tex 14 av 20 sidor kvar

Jag tycker att det är värdelöst att man inte kan gå tillbaka och ändra svar som man skrev t ex i början. Det kan man med papper och penna!! Annars var det bra.

Billigt gjort. Jag tycker att det är tråkiga bilder och de måste vara bättre tecknade bilder. De måste vara roligare teman helt enkelt. Och så tycker jag att skolans internet måste vara bättre innan man kan fortsätta att göra såna här prov. Dom borde göra en svensk version också så att det blir lättare att göra för dom som inte förstår norska så bra. Förklaring så att nästan alla förstår exakt vad man ska göra.

Jämförelser mellan Elevenkät I och II

Eftersom flera påståenden är helt eller i stort sett identiska på de båda enkäterna möjliggörs jämförelser mellan hur eleverna uppfattade något innan de sett eller gjort proven samt hur de utvärderar (i stort sett) samma frågeställning efteråt. Här redovisas i korthet tre sådana möjliga jämförelser.

Jag tror att jag kommer att bli nöjd...

En skillnad mellan de båda enkäterna framkommer när eleverna uttalar sig om huruvida de tror att de kommer att vara tillfreds med sin prestation. Påståendena är inte formulerade identiskt, då ordet *resultat* i den andra enkäten antagligen direkt associerar till poäng på provet, medan *hur det går för mig* förmodligen kan tolkas gälla själva genomförandet av provet. Med detta i beaktande är det dock tydligt att andelen elever som instämmer, och tror att de kommer att bli

nöjda, sjunker i Elevenkät II (se nedan). Möjligen påverkas resultatet av att den andra enkäten gjordes i direkt anslutning till provet. Någon närmare analys av vilka elever som blivit mer osäkra görs dock inte här.

Enkät I

15. Jag tror att jag kommer att bli nöjd med hur det går för mig på det här provet (74%)

Enkät II

10. Jag tror jag kommer att bli nöjd med mitt resultat på det här provet (62%)

Dator eller papper och penna...

Två par utsagor som har direkt anknytning till pilotstudiens syfte att ta reda på attityder till datorbaserade prov jämfört med traditionella prov är fråga Enkät I:10 och II:14 respektive I:11 och II:15 enligt nedan:

Enkät I

10. Jag tycker det verkar bra att ha engelskprov på dator (86 %)

Enkät II

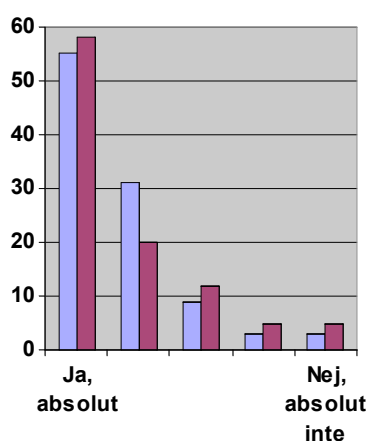
14. Jag tycker det är bra att ha engelskprov på dator (78 %)

11. Jag skulle hellre göra ett vanligt prov med papper och penna (16 %)

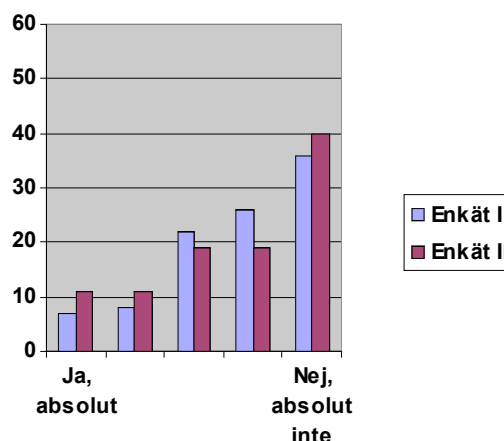
15. Jag gör hellre vanliga prov med papper och penna (22 %)

En närmare granskning (se nedan) visar dock att det, bakom procentsatserna ovan, döljer sig att något fler elever efter utprövningen blir (ännu mer) positiva till datorbaserade prov i jämförelse med vanliga papper-och-penna-prov, men också att något fler än i Elevenkät I svarar negativt. Liksom när det gäller den tidigare frågan har eleverna blivit lite mer försiktiga. De har också blivit något mer säkra på sin uppfattning efter det att de fått en viss erfarenhet och genomfört de datorbaserade proven, då svaren tenderar att bli fler i vardera ytterkanterna av skalan i Elevenkät II:

Att tycka om datorbaserade prov

Att föredra ett vanligt p&p-prov

Figur 7: Jämförelse mellan enkät I och II: Elevernas svar på fråga I:10 och II:14 om engelskprov på dator respektive I:11 och II:15 om papper-och-penna-prov (Svar i procent elever, per skalsteg och enkät)

Sammanfattande kommentar

Eleverna har lagt ner stort arbete i sina enkäter på att ge konstruktiv feedback, samt på att i de öppna kommentarerna klä sina reflektioner i ord och tillföra ytterligare värdefulla aspekter som inte tas upp i de givna påståendena. Att sammanfatta i korthet är en grannlaga uppgift, men anmärkningsvärt är att även om de har vissa farhågor och invändningar, avslutar de allra flesta sina kommentarer med ett positivt omdöme om utökad datorbaserad provmaterial i skolan. De tycker generellt att det fungerade bra att göra proven, att det var roligt, ungdomsanpassat, motivationshöjande och lättare (att inte skriva), men de funderar också insiktsfullt kring såväl lärande- och likvärdighetsaspekter som tekniska och lokalmässiga förutsättningar på skolorna. Deras synpunkter på proven som sådana handlar ofta om svårighetsgrad och textmängd. Många elever tyckte proven var lätta, men flera menade också att det var mycket text och att det kan vara jobbigt att läsa på skärmen. Dessa och flera av deras synpunkter kring proven sammanfaller med norska resultat från utvärderingar med elever.⁸

Lärarna

De tretton lärare som involverades i pilotstudien är alla lärare i engelska eller klasslärare som undervisar i engelska. Av dessa tretton lärare besvarade tolv den enkät som skickades ut elektroniskt efter genomförandet. En lärare valde att inte besvara den eftersom hon endast var med under planeringsstadiet. Antalet deltagande lärare är naturligtvis för litet för att kunna utgöra grund för generaliseringar, och de är också medvetet valda och har förklarat sig villiga att medverka. Trots detta kan dessa lärare genom sina ställningstaganden belysa situationen på sina respektive skolor, samt förmodligen indikera vissa tendenser.

Sex lärare var involverade i genomförandet av prov med yngre elever, åk 5 och åk 6, och sex lärare med äldre elever i åk 8. Sju av dem representerar landsbygdskommunen och fem storstadskommunen. Samtliga lärare kontaktades personligen och var positiva till att delta i studien med sina elevgrupper.

Den digitala enkät (Bilaga 3) lärarna besvarade efter pilotstudiens slut, när samtliga elever genomfört proven, bestod av två delar. Den innehöll en sluten del, i vilken de på en fem-gradig Likert-skala (*Ja, absolut – Nej, absolut inte*) tog ställning till sex påståenden kring datoranvändning och datorbaserade prov. Enkäten innehöll också en del som gav utrymme för öppna, positiva respektive negativa, kommentarer kring pilotstudien, samt sådan information om den egna elevgruppen som lärarna bedömde skulle kunna vara av intresse för tolkningen av resultatet. (Den senare redovisas nedan, i avsnittet om elevernas resultat på det genomförda provet.)

⁸ Moe, E. (2009): Introducing Large-scale Computerised Assessment, Lessons Learned and Future Challenges. I Scheuermann, F. & Björnsson, J. (Eds.): *The Transition to Computer-Based Assessment, New Approaches to Skills Assessment and Implications for Large-scale Testing*. European Commission, Joint Research Centre <http://crell.jrc.it/RP/reporttransition.pdf> (<http://crell.jrc.it/RP/reporttransition.pdf>)

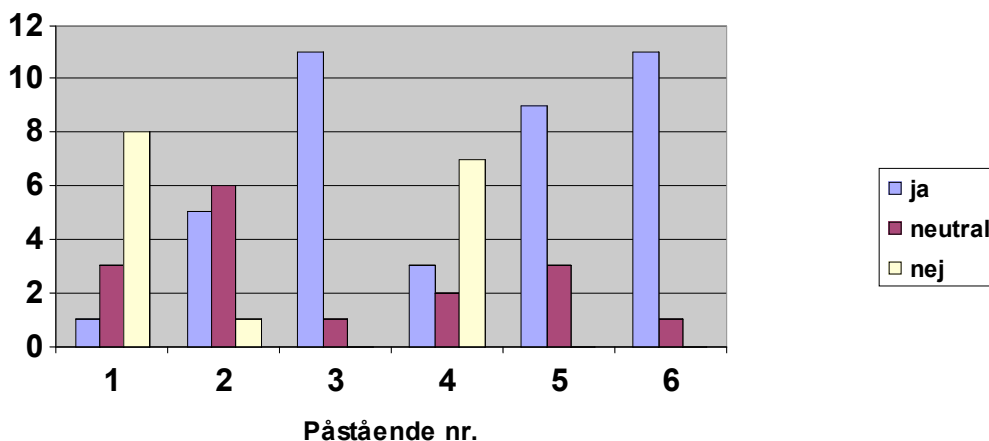
Slutna svarsformat

Lärarna ombads ta ställning till nedanstående sex påståenden:

1. Jag använder ofta datorer i min engelskundervisning
2. Jag kommer att använda fler datorbaserade övningar och prov i min undervisning
3. De datorbaserade proven var lätta att förstå sig på och använda
4. På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov
5. Jag tycker det finns pedagogiska fördelar med datorbaserade prov
6. Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov

Diagrammet nedan visar hur de tolv lärarna svarat. För tydlighetens skull har de två svarsalternativen i vardera ytterkanten av Likert-skalan slagits ihop till ett ja- respektive ett nej-alternativ.

Samtliga tolv lärare

Figur 8: Antal lärares markeringar per sex påståenden

Som framgår av lärarnas individuella värdering av påståendena är det en majoritet som inte använder datorer i sin engelskundervisning, medan fem lärare menar att de kommer att göra det oftare efter pilotstudien. Med ett undantag menar lärarna att de datorbaserade proven var lätta att förstå sig på och använda. Något mer än hälften av lärarna anser inte att deras skola har tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov, men de flesta är efter studien positiva till, samt ser pedagogiska fördelar med, datorbaserade prov i engelska.

Jämförelser inom lärargruppen

För att försiktigt undersöka eventuella skillnader inom lärargruppen delades respondenterna upp i lärare för yngre respektive äldre åldrar, samt lärare i de två kommunerna, storstad respektive landsbygd.

Lärare i yngre respektive äldre åldrar

När lärarnas ställningstaganden fördelas med avseende på vilka åldrar de undervisar framkommer skillnader framför allt när det gäller tre påståenden:

2. Jag kommer att använda fler datorbaserade övningar och prov i min undervisning

4. På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov
6. Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov

Det är lika många lärare för yngre som för äldre åldrar som markerar att de inte brukar använda datorer i sin undervisning, men det är fler lärare i yngre åldrar som är beredda att göra det oftare efter pilotstudien. Lärarna för de yngre eleverna är dock mer tveksamma till om deras skolor har tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov. När det gäller frågan om huruvida man ställer sig positiv till datorbaserade prov svarar fem lärare för de yngre åldrarna det yttersta alternativet *Ja, absolut*, medan de sex lärarna i äldre åldrar möjligen inte är fullt så positiva, då de fördelar sina ställningstaganden jämnt mellan de två möjliga positiva alternativen på Likert-skalan.

Lärare i storstad respektive landsbygd

En geografisk uppdelning inom lärargruppen visar på vissa skillnader när det gäller fyra påståenden:

1. Jag använder ofta datorer i min engelskundervisning
4. På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov
5. Jag tycker det finns pedagogiska fördelar med datorbaserade prov
6. Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov

Något fler av lärarna i landsbygdsskolorna använder ibland datorer i sin undervisning, men de är också mer oroliga än sina storstadskollegor för sina skolors beredskap att genomföra datorbaserade prov. Lärargruppen i storstadsskolorna är något mer positiva till datorbaserade prov och anser i något högre grad att de innebär pedagogiska fördelar, då fem av dem markerar det yttersta alternativet *Ja, absolut* vid båda dessa påståenden. Samtliga fem lärare i landsbygd är också positiva, men fördelar sina markeringar mellan de två positiva svarsalternativen.

Öppna kommentarer

Lärarenkäten erbjöd två skrivfält för öppna kommentarer, ett för positiva och ett för negativa. I en inledande text ombads lärarna lämna synpunkter utifrån pilotstudiens syfte och mål, men också kring annat som de ville lyfta fram. De ombads också delge ytterligare information som de bedömde vara till stöd för vår tolkning av pilotstudien.

Positiva kommentarer - förväntningar

Tio av tolv lärare har skrivit i fältet för positiva kommentarer. Vid en kategorisering av deras reflektioner framträder fyra innehållsliga grupper. I något fall går de naturligtvis i varandra eller det kan vara en tolkningsfråga vad läraren egentligen syftar på. De fyra kategorierna redovisas nedan med inslag av citat ur lärarenkäterna.

Eleverna är positiva

De flesta kommentarerna handlar om att eleverna är positiva till de datorbaserade proven, eller möjligen till själva pilotstudien kring datorbaserade prov. Åtta lärare påpekar detta, även om två av dem uttrycker att eleverna alltid är positiva till datorer. Två av dem anger en förmodad förklaring till elevernas inställning:

Eleverna positivt inställda. Jag tror eleverna uppfattar datorprov som mer 'rättvisa' kanske

Det var uppskattat av såväl eleverna som mig. Roligt! Jag tror att man kan få med sig fler elever som i vanliga fall inte gillar att skriva för hand.

Det är smidigt för läraren

Lika många lärare, åtta stycken, berör sin egen situation och pekar på arbets- och tidsbesparing. En lärare skriver helt enkelt att det är ”administrativt smidigt” och menar möjligen ett vidare perspektiv än bara lärarens. Fyra lärare nämner emellertid specifikt lättningen i rättningsarbete som en fördel, men även andra aspekter förekommer. Två lärare talar om själva genomförandet och då möjligen om pilotstudien i sig.

Att man kunde genomföra provet smidigt och lätt vid olika tidpunkter utan att behöva härja med pappersprov. Bra att man inte behöver hålla ordning på buntar med prov. Super att man slipper rättningsarbetet givetvis.

Det fungerade bra och smidigt att genomföra, inget direkt strul på vägen.

Bedömning

Två lärare lyfter fram bedömningsaspekten i sina reflektioner och menar att datorbasering av prov erbjuder goda möjligheter.

Snabb feedback för eleverna,

Objektiv bedömning.

Datorbaserade prov – och framtiden

Det finns nio kommentarer som direkt eller indirekt relaterar till det genomförda provet som sådant. En lärare betonar att det var bra att få exempeluppgifter att träna på innan och två lärare talar om uppgifterna som elevnära respektive roliga. Några kommentarer har mera karaktären av reflektioner kring framtiden. Två av dem handlar om att de genomförda proven inte täcker allt som bör testas vid ett nationellt prov och två om möjligheten att ha adaptiva prov.

Mycket bra DELVIS vid nationella prov – den skriftliga biten måste göras för hand. Jag tror att det kommer vara ett bra komplement till andra test.

Adaptiva prov skulle vara ännu intressantare.

Negativa kommentarer - farhågor

De synpunkter lärarna valt att skriva i fältet för negativa kommentarer är nästan dubbelt så omfattande som de positiva (449 respektive 235 ord, dvs. i medeltal drygt 37 resp. drygt 19 ord per lärare). Även här har tio av tolv lärare lämnat reflektioner. Vid en kategorisering av dessa framträder ytterligare fyra innehållsliga grupper och även här kan de naturligtvis i någon mån överlappa varandra. Kategorierna redovisas på samma sätt som ovan.

Datortekniska problem på skolan

När det gäller lärargruppens farhågor är de i stort överens om att den egna skolans datorpark ofta är otillräcklig och opålitlig. Åtta av de tio lärarna som lämnat kommentarer skriver om detta. Tre lärare påpekar att en del av datorerna (ibland) är ur funktion eller att man helt enkelt har för få för att kunna genomföra med en undervisningsgrupp samtidigt. De menar också att det förekommer att datorerna låser sig, att Internet-uppkopplingar och programåtkomst går mycket långsamt eller att elevernas egna inloggningar i det lokala nätverket krånglar. Några av lärarna belyser också att de råkade ut för liknande bekymmer under genomförandet av proven i pilotstudien.

Vissa datorer fungerade mycket långsamt. En fjärdedel av våra datorer gick inte att använda.

Två elever kunde inte genomföra provet då datorn låste sig mitt i programmet. En elev kunde inte logga in på sitt lösen. Dessa tre elever blev besvikna.

*Vi har enbart 8 datorer vilket försvårar genomförandet, (men fungerar i grupper)
Inloggning och internet krånglar ofta.*

Miljö och provsäkerhet

Några lärarkommentarer handlar om svårigheten att skapa en tillfredsställande provsituation främst med tanke på möbleringen i datasalarna. En lärare följer en liknande tanke, men syftar på den känslighet som möjligen kan finnas med Internetbaserade material.

Jag har svårt att se hur man i våra nuvarande datorsalar ska kunna genomföra prov i helklass. Det är säkert så att eleverna skärper till sig när det "är på riktigt", Nu hängde de över varandras datorer.

Eleverna satt tätt, vilket underlättar fusk

Kanske blir det lättare för "hackers" att komma åt proven i förväg, jag vet inte.

Pedagogiska och ämnesrelaterade reflektioner

Hälften av lärarna tar upp pedagogiska och ämnesrelaterade, samt bedömningsrelaterade farhågor kring de datorbaserade proven. Ett par lärare menar att elever hade svårt att läsa, eller blev trötta av att läsa på skärmen och flera påpekar att pilotstudien endast erbjöd prov i receptiv läsförmåga och att detta bara utgör en del av funktionell språkfärdighet. Ytterligare några lyfter upp svarsformaten, och saknar elevproducerade svar.

Flera elever i klassen tyckte att det var svårt att läsa så mycket text på datorn. Det tog längre tid än de hade väntat sig. De såg trötta ut när de lämnade datasalen.

Man kan nog använda datorbaserade prov, men jag anser att de måste kompletteras. Språkförmåga är svår att mäta med enbart flervalsfrågor.

Provet som sådant

En lärare har flera synpunkter på det genomförda provet som sådant, både avseende funktion och innehåll. Kommentarer handlar om att lösenord vid inloggningen till provet inte fungerade för någon elev, att det inte gick att ångra givna svar i provet samt om att man vid något tillfälle upplevde att instruktioner var otydliga eller att frågorna innehöll svåra ord i relation till nivån. En lärare påpekar också att de Internetbaserade övningsexempel, som var tänkta som hjälp före provet, inte var tillgängliga vid vissa tillfällen.

På en viss fråga gick det inte att ångra ens svar. Man skulle färglägga soffan gul. Eleven råkade färglägga väggarna av misstag men det gick inte att ångra.

Jag såg inte några minus, mer än att själva övningsexemplen inte fungerade när vi skulle öva.

Sammanfattande kommentar

Att åtta lärare av tolv markerar *Nej*, *absolut inte* vid påståendet om huruvida de ofta använder datorer i sin undervisning kan uppfattas som en förvånande hög siffra. För-

modligen har den samband med de tekniska hinder lärarna belyser, samt inte minst med att man på flera skolor inte har datorer så det räcker till en hel undervisningsgrupp, vilket innebär att läraren behöver dela grupper och gå emellan. Några lärare ställer sig positiva till att hädanefter oftare använda datorer. Kanske har de påverkats av elevernas entusiasm, men de förväntningar de här tolv lärarna har när det gäller datorprovets smidighet verkar grusas av en oro över respektive skolors datorkapacitet. Att så många lärare ändå ställer sig tveklöst positiva till datorbaserade prov kan kanske ses som en förhoppning om framtida förbättringar på IT-området. De antagna pedagogiska fördelarna med datorbaserade prov skulle vara intressant att följa upp och få mer specificerade, men kanske kan dessa tolkas som ett utslag av en positiv inställning till pilotstudien som sådan och en visst tillmötesgående, så kallad compliance-effekt dvs. att lärarna svarar det de tror förväntas.

Skolledarna

Rektorerna vid de sex deltagande skolorna fick inledningsvis ett informerande brev om att deras skola skulle delta i studien och genomföra datorbaserade prov i ett antal elevgrupper. De ombads också vara med vid planeringssamtalen som föregick studien. Vid tre skolor deltog rektor i dessa och vid de övriga ombads lärarna informera sina skolledare om planeringen av genomförandet och om det fortlöpande arbetet. Efter det att studien avslutats skickades en digital enkät till skolornas åtta rektorer. Fem skolledare som arbetar vid fyra av skolorna har besvarat enkäten.

Skolledarenkätens (Bilaga 4) upplägg var identiskt med lärarenkäten och innehöll dels påståenden att ta ställning till på en femgradig Likert-skala och dels utrymme att lämna öppna reflektioner kring nationella datorbaserade prov, samt en uppmaning att lämna eventuell övrig information om den egna skolan som skulle kunna vara relevant för pilotstudien. Enkäten som riktade sig till rektorerna gav dock endast tre påståenden att ta ställning till. Dessa förekommer även på lärarenkäten för att möjliggöra eventuella jämförelser. Resultatet redovisas nedan på liknande sätt som för lärarna, men endast som en sammanhållen grupp då antalet är så litet.

Slutna svarsformat

Samtliga fem skolledare svarar positivt på de tre utsagorna:

	Ja, absolut		Nej, absolut inte		
På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov	3	2			
Jag tycker det finns pedagogiska fördelar med datorbaserade prov	4	1			
Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov	5				

Tabell 3: Sammanställning av skolledarenkätens slutna svarsformat.

Öppna kommentarer

Skolledarenkäten erbjöd två skrivfält för öppna kommentarer, ett för positiva och ett för negativa. Liksom när det gäller lärarna ombads de lämna synpunkter utifrån pilotstudiens syfte och mål, men också kring annat som de ville lyfta fram, samt eventuellt lämna information om den egna skolan som de bedömde vara relevant.

Positiva kommentarer - förväntningar

Fyra av de fem rektorerna lämnar öppna kommentarer. De menar att datorbaserade prov skulle innebära fördelar för såväl elever som lärarpersonal och ett par påpekar att datorer idag är ett modernt och naturligt verktyg. En rektor lyfter också fram ”fördelar med statistik osv” och refererar då förmodligen till huvudmannanivån. De fördelar man ser för elever är främst ökad motivation och omedelbar feedback i form av resultat på provet. För lärarnas del betonar rektorerna den arbetsbesparing när det gäller rättningsarbete de datorbaserade proven skulle innebära.

Datorn är idag ett naturligt hjälpmedel för ungdomar. De inspireras och tycker det är roligt att jobba med mediet. Kanske är det så att man lyckas bättre när man tycker något är kul att göra.

Eleverna kan vara mer interaktiva med bilder och text. Arbetsbesparande för personalen. Modernt sätt att arbeta på – utnyttjar tekniken

Datorbaserade prov ser jag som bra komplement i de olika verktyg som pedagogerna har i deras arbete att bedöma elevernas resultat gentemot målen. Det sparar tid och arbetsbelastning för rättning, och eleverna får feedback snabbare.

Negativa kommentarer - farhågor

Samma fyra rektorer har också reflekterat kring eventuella nackdelar med datorbaserad av nationella prov. Tre av dem har farhågor när det gäller tekniken och menar till exempel att en satsning på datoriserade prov ställer stora krav på att den egna datorparken är tillräcklig och fungerar tillfredsställande. Ett par kommentarer handlar om provens begränsade omfattning när det gäller att spegla elevens förmåga och utgöra underlag för bedömning. En rektor menar också att det kan förekomma olika attityd till datorer bland lärarpersonalen.

Tillgängligheten och allt krångel när det gäller tekniken. Fungerar datorerna idag eller just när jag ska använda dem? Vi har datasalar så att samla en klass med elever som gör provet samtidigt är inga problem men alla elever i en årskurs kan inte göra det vid samma tillfälle. Det måste alltså vara prov som inte går att samtala om.

Lärarens inställning till datorer. Är det ett medie för möjligheter eller är det något skrämmande?

Svårt för att få ett heltäckande, behöver kompletteras med ytterligare redovisningsformer Ställer stora krav på att tekniken fungerar

Datorbaserade prov ska inte vara styrande vid betygsättning eftersom bedömning måste göras på flera sätt.

Information om den egna skolan

Tre rektorer har skrivit något i rutan för ytterligare upplysningar av relevans för studien:

Vi har två datasalar med 24 datorer i varje. Eleverna har en inloggning som de får redan på ”lägstadiet” och som följer dem hela skoltiden i kommunen.

Det har över huvud taget varit ett positivt mottagande bland både elever och pedagoger.

Problemen ligger på IT-funktionen. Det är för ofta som vi har problem med uppkopplingar och nätverk

Sammanfattande kommentar

De här fem skollärdarna är, liksom lärarna, generellt positiva till datorbaserade prov och ser flera fördelar, även pedagogiskt. Även om de markerat endast ja-alternativen i det slutna formatet, verkar de dock i de öppna kommentarerna hysa vissa tvivel kring den egna skolans förutsättningar att klara ett reellt genomförande och har också några pedagogiska invändningar. Detta är dock en för liten studie för att några generella slutsatser ska kunna dras.

Elevernas resultat på proven

Av de till pilotstudien engagerade 276 eleverna genomförde, på grund av ett visst bortfall, totalt 219 elever proven; sammanlagt 113 elever i åk 5 och 6 gjorde provet för yngre åldrar och 106 elever i åk 8 det för äldre åldrar. Resultaten registrerades på servern samtidigt som den enskilde eleven loggade ut från provet och översändes till oss som en sammanställning på individnivå i Excel-format när provtiden för samtliga skolor var slut.

I enkäten till lärarna ombads de, innan de fått resultaten, ge sådan information som kunde hjälpa oss tolka resultaten av pilotstudien. Av den framgår att man sammantaget undantagit en handfull elever på grund av att de går i särskilda undervisningsgrupper. För övrigt deltar elever med såväl vissa funktionshinder som elever med åtgärdsprogram i engelska på grund av att de ännu ej når målen för ämnet, samt elever som har undervisning i nybörjarengelska. En lärare i åk 6 var tvungen att undanta en relativt stor grupp av sina elever på grund av att de inte lämnade in medgivanden från sina vårdnadshavare. Två lärare skriver att de noterat att några elever inte tog provtillfället på allvar. De flesta lärarna belyser också här, liksom i sina enkäter i övrigt, att eleverna var glada, uppspelta men också koncentrerade och lite spända när de gjorde proven. Någon lärare påpekar speciellt att prov på dator gynnade någon elev med funktionshinder som annars kan behöva viss anpassning vid prov.

Underlaget från genomförandet av de båda proven matades in i SPSS och medger analys av resultaten såväl på grupp, individ som uppgiftsnivå, men redovisas här endast per årskurs. Resultaten för populationen i pilotstudien visas nedan som lösningsfrekvens och i jämförelse med utfallet av testen när de gick som nationella prov i Norge 2008:⁹

Elevgrupp	Prov, version 3	Range min-max pilotstudien	Lösningsfrekvens pilotstudien	Lösningsfrekvens Norge 2008
29 elever i årskurs 5	åk 5, max 38 poäng	17-37 poäng	0.75	0.67
84 elever i årskurs 6	åk 5, max 38 poäng	22-38 poäng	0.87	(-)
106 elever i årskurs 8	åk 8, max 40 poäng	1-40 poäng	0.68	0.58

Tabell 4: Sammanställning av elevernas resultat på proven.

⁹ Lie, S., (2008) Kort analyse av data fra Nasjonale prøver 2008 (material som erhallits vid personlig kontakt med Eli Moe)

Gruppen elever som deltog i pilotstudien fick alltså jämförelsevis hög lösningsfrekvens på de datorbaserade proven för såväl yngre som äldre åldrar och därmed goda resultat.

Efter det att lärarna delgivit sina respektive elevers resultat ombads de kommentera dessa utifrån sin professionella bedömning av elevernas förmåga när det gäller engelsk läsförståelse, samt eventuellt jämföra med motsvarande delar med fokus på läsförståelse i det nationella provet i årskurs fem för de yngre åldrarna. Åtta lärare som genomfört de aktuella proven med sina elever gjorde detta. De menar generellt att elevernas prestationer stämmer väl överens med deras bedömning. Ett par lärare för yngre åldrar menar att överensstämmelsen med resultaten på läsdelen i femmans prov är god eller mycket god. Några av eleverna gjorde inte sig själv rättvisa och tog inte provet på allvar, enligt lärarna. Flera av lärarna menar också att enstaka elevers resultat överraskade dem något, avseende såväl högre som lägre poäng, och reflekterar över detta. En lärare i årskurs 8 frågar sig om provet lämnade tillräckligt utrymme för de duktigaste eleverna att visa sin förmåga. Några autentiska citat ur lärarnas mailsvar belyser detta:

Själv undrar jag om duktiga elever verkligen hade möjlighet att visa sin nivå?

V. fick 18p. Jag trodde han skulle prestera bättre. Han är en kille med X och Y [två medicinska diagnoser] men är ganska duktig i språk. Han är mycket positivt inställd till att jobba med datorn och kan då koncentrera sig mycket längre än vanligt.

De lägsta resultaten för eleverna i år 5 gäller elever som vi har diskuterat gällande om de uppnår målen nu när vi genomfört de nationella proven. Förmodligen kommer de att nå målen med tvekan.

Två elever presterade dock lägre och där har jag svårare att se svaret. Det är två ordentliga och ambitiösa killar som jag tror inte har så stor datorvana (idrottskillar). Kan också tänka mig att de blir lite osäkra när de möter något nytt.

Sammanfattande kommentar

Provresultaten för eleverna i pilotstudiegruppen är mycket goda. Emellertid bör beaktas att en direkt jämförelse med de norska resultaten egentligen inte är adekvat. Å ena sidan är alla de svenska eleverna i pilotstudien äldre än de norska som går i motsvarande årskurs - men å andra sidan börjar många/de flesta svenska elever med engelska i skolan något år senare. Dessutom, eftersom föreliggande studie främst syftar till att undersöka attityder och förutsättningar att genomföra datorbaserade prov, lades inte större vikt vid att skolorna skulle genomföra under provlika former. För pilotstudiens del kan resultaten dock sägas bekräfta att svenska elever i regel har goda kunskaper i engelska och att datormediet i sig i detta fall inte tycks ha hindrat dem.

7 Sammanfattning och slutsatser

Pilotstudien i engelska är en pusselbit i den omfattande kunskapsöversikt som initierats av Skolverket för att kartlägga attityder, uppfattningar och reaktioner ute i skolorna inför användningen av datormediet i relation till prov och bedömning. Studien har genomförts i nära samarbete med elever, lärare och i viss mån skolledare enligt det kollaborativa arbetssätt och den tradition som genomsyrar arbetet med utveckling och utprovning av nationella provmaterial i engelska och moderna språk inom NAFS-

projektet i Göteborg.¹⁰ Främst under några intensiva månader vårterminen 2009 har, vid sex ganska olika skolor i Västra Götaland, 12 lärare och 219 elever i åk 5, 6 och 8 genomfört och funderat kring datorbaserade provuppgifter som ett alternativ/komplement till traditionella pappersprov. Att aktiva lärare och inte minst elever, alltså dem det verkligen gäller, är ovärderliga samarbetspartners i kvalitetsarbetet kring såväl processer som produkter när det gäller utvecklingen av provmaterial är väl belagt och har ytterligare bekräftats av den här aktuella pilotstudien. Den har genererat ett brett underlag: feedback från samtal, deltagande observationer och enkäter som möjliggör ytterligare granskning och djupare analys. Av tids- och utrymmesskäl har endast en relativt ytlig redovisning av de resultat som framkommit kunnat återges i denna rapport.

En förutsättning för pilotstudien i engelska har varit ett mycket gott samarbete med kollegerna vid Universitetet i Bergen som möjliggjort användande av de norska nationella proven i engelsk läsning från 2008 och också förmedlat kontakt med datorföretaget ENOVATE. Eli Moe m.fl. forskare har, med erfarenhet från utveckling av den norska versionen av Dialang, arbetat med att utveckla digitaliserad prövning i Norge sedan ett uppdrag från Stortinget 2002. Man har gått igenom flera faser och sedan 2007 har proven enbart rapportering funktion. För 5:e och 8:e trinn genomförs vardera tre likvärdiga linjära prov i engelsk läsning som slumpas ut till skolorna under en fjortondagarsperiod. Under 2009 kommer man att också att pröva vokabulär och grammatik. Erfarenheter i Norge, efter de fyra år man nu genomfört datoriserade prov, är att "Once the tests are in place, and the students know the test formats, schools, teachers and pupils seem to like this form of testing."¹¹

Pilotstudien i engelska visar att involverade skollära, lärare och elever generellt är mycket positiva till den datorbaserade formen för prövning. Deras invändningar har snarare för avsikt att stödja än att hindra kommande arbete och bör beaktas inför beslut när det gäller datorbaserade material för den svenska skolan. Kärnan i både lärarnas och elevernas reaktioner verkar handla om förutsättningar, på ett konkret plan tekniska och maskinella/materiella sådana för skolornas del, men också om att datormediet tillför en ytterligare och ny aspekt när det gäller elevers olika beredskap och möjligheter att visa vad de kan i engelska. Att datorer kommer att ha en given plats i autentisk språkkompetens, liksom i lärande, undervisning och bedömning, i framtiden är det förmodligen ingen som tvivlar på. Det är dock av yttersta vikt att man i vidare diskussion samt i beslutsprocessen beaktar validitetsaspekten, dvs. vad som prövas, och att vi prövar det vi avser pröva, så att användningen av resultaten blir av hög kvalitet. Likaså måste risk för bias, dvs att vissa testtagare kan gynnas på fel grunder när man tillför en ny aspekt, uppmärksammas. Naturligtvis finns dock motsvarande problematik när det gäller papper-och-penna, och både lärare och elever berör att en "ny" grupp elever kommer mer till sin rätt vid datorerna.

¹⁰ Erickson, G. (2006): Bedömning av och för lärande. En kollaborativ ansats i arbetet med nationella prov i språk. I Ulrika Tornberg, red: *Mångkulturella aspekter på språkundervisningens kommunikativa praktiker*, 187-207. Örebro: Rapporten från Pedagogiska institutionen Örebro universitet, 13.

¹¹ Moe, E. (2009): Introducing Large-scale Computerised Assessment, Lessons Learned and Future Challenges. I Scheuermann, F. & Björnsson, J. (Eds.): *The Transition to Computer-Based Assessment, New Approaches to Skills Assessment and Implications for Large-scale Testing*. European Commission, Joint Research Centre <http://crell.jrc.it/RP/reporttransition.pdf> (<http://crell.jrc.it/RP/reporttransition.pdf>)

Till sist kan konstateras att resultaten och erfarenheterna från denna ytterst begränsade pilotstudie tyder på att den attitydmässiga beredskapen för användning av datormediet som sådant i relation till prov och bedömning är mycket god. Dock framskyntar också en oro för de rent tekniska förutsättningarna att på ett bra sätt genomföra proven vid de deltagande skolorna. Det mest övergripande intrycket är emellertid att såväl skolläda-re och lärare som elever i olika åldrar på ett insiktsfullt och konstruktivt sätt delat med sig av sina erfarenheter och synpunkter. Detta understryker att kvaliteten i vidare utveckling av datorbaserade bedömningsformer för den svenska skolan har allt att vinna på en medveten och nära samverkan mellan berörda parter på den politiska, akademiska, tekniska och lokala nivån. Detta gäller inte minst de bidrag som lämnas av dem det allra mest berör, nämligen eleverna.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Vad tycker du?

Elevenkät I – Datorbaserade prov i engelska

Läs påståendena om datorer, engelska och prov och kryssa i hur väl de stämmer in på dig – om du håller med eller inte.

Jag är en kille / tjej i åk _____ på _____ (skola) och mina initialer är _____

	Ja, absolut		Nej, absolut inte		
Jag gillar datorer	_____	_____	_____	_____	_____
Jag är bra på (att använda) datorer	_____	_____	_____	_____	_____
Jag använder ofta dator i skolan	_____	_____	_____	_____	_____
Jag använder ofta dator hemma	_____	_____	_____	_____	_____

Jag sitter ungefär _____ timma/r per dag vid datorn och då håller jag oftast på med _____

Jag gillar engelska	_____	_____	_____	_____	_____
Jag är bra i engelska	_____	_____	_____	_____	_____
Jag använder ofta engelska vid datorn	_____	_____	_____	_____	_____
Jag har gjort språk-övningar på datorn förut	_____	_____	_____	_____	_____

Jag tycker det verkar bra att ha engelskprov på dator	_____	_____	_____	_____	_____
Jag skulle hellre göra ett vanligt prov med papper och penna	_____	_____	_____	_____	_____
Jag behöver hjälp för att kunna göra prov på dator	_____	_____	_____	_____	_____
Jag känner mig beredd på att göra det här provet	_____	_____	_____	_____	_____
Jag brukar vara nöjd med hur det går för mig på prov i engelska	_____	_____	_____	_____	_____
Jag tror att jag kommer att bli nöjd med hur det går för mig på det här provet	_____	_____	_____	_____	_____

Skriv gärna andra kommentarer och tankar om att ha datorbaserade engelskprov i skolan: (t.ex. om vad som kan vara bra eller dåligt – för dig själv, på din skola eller i allmänhet)

Tack för hjälpen!

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Vad tycker du om datorbaserade prov i engelska?

Elevenkät II

Läs påståendena och kryssa i hur väl de stämmer in på dig – om du håller med eller inte.

Jag är en *kille / tjej* i åk _____ på _____ (skola) och mina initialer är _____

	Ja, absolut			Nej, absolut inte
Jag gillade att göra engelskprov på dator	_____	_____	_____	_____
Det var lätt att förstå hur man skulle göra	_____	_____	_____	_____
Det var till hjälp att göra exempeluppgifterna innan	_____	_____	_____	_____
Jag skulle ha behövt mer hjälp för att kunna göra prov på dator	_____	_____	_____	_____
Jag kunde koncentrera mig när jag gjorde provet	_____	_____	_____	_____
Jag kände mig lugn när jag gjorde provet	_____	_____	_____	_____
Jag kände mig nöjd när jag gjorde provet	_____	_____	_____	_____
Jag lärde mig något när jag gjorde provet	_____	_____	_____	_____
Jag kunde visa hur bra jag är på att läsa och förstå engelska	_____	_____	_____	_____
Jag tror att jag kommer att bli nöjd med mitt resultat på det här provet	_____	_____	_____	_____

**Ja,
absolut**

**Nej,
absolut
inte**

Det fungerade bra på min skola
att göra prov på dator

Det är rättvist att göra
prov på dator i skolan

Det är lika lätt för alla att
göra prov på dator

Jag tycker det är bra att ha
engelskprov på dator

Jag gör hellre vanliga
prov med papper och penna

Jag tycker skolor i Sverige
ska ha fler datorprov i framtiden

*Förklara eller kommentera gärna dina svar – eller skriv annat om datorbaserade engelskprov:
Vi vill verkligen veta vad du tycker och tänker om detta!*

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Datorbaserade prov i engelska - lärarenkät

Det är mycket värdefullt för oss att få veta hur Du ställer dig till och funderar kring datorbaserade prov i engelska i grundskolan. Vi hoppas att Du vill delge oss Dina synpunkter, gärna utifrån pilotstudiens syfte och mål nedan, men också kring annat som Du vill lyfta fram eller ytterligare information som kan vara till stöd för vår tolkning av pilotstudien. **Du enkelt skriva direkt i enkäten, om Du sparar den på din dator först, och bifoga den i ett mail tillbaka. Vi behöver Ditt svar i vecka 14.**

Pilotstudiens syfte och mål beskrivs på följande sätt i uppdragsbeskrivning respektive planering:

I takt med den tekniska utvecklingen och ökande datortäthet och IT-kunnande inom skolans värld har man i många länder under en längre tid startat olika projekt med datorbaserade prov, däribland adaptiva prov, inom olika ämnen. Det känns därför angeläget att man i Sverige börjar med att bygga upp en kunskapsbas för att sedan med hjälp av en pilotstudie i Sverige inhämta erfarenheter för att kunna skapa ett diskussionsunderlag för framtida beslut.

*Tyngdpunkten ligger på **attityder, uppfattningar och reaktioner** hos elever och lärare och eventuellt skollära och har fokus på beredskapen för användning av datormediet som sådant i relation till prov och bedömning, dels på ett allmänt plan och dels med fokus på den datorbaserade formen.*

(Ur Överenskommelse och uppdragsbeskrivning, Skolverket)

*Syftet är att i någon mån undersöka **den tekniska och pedagogiska beredskapen** i svenska skolor att genomföra datorbaserade prov i engelska.*

Vi söker svar på frågor kring

- användarmöjlighet och användarvänlighet, det vill säga hur man på olika nivåer upplever att i skolan göra engelskprov på dator.*
- förhoppningar och farhågor, känsla av förtrogenhet, förståelse, eventuell ångslan inför och tillfredsställelse med provsituationen, ämnet och datormediet.*

(Ur Preliminär planering av pilotstudie i engelska, Enheten för språk och litteratur)

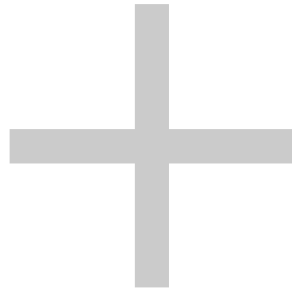
AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedagoghus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedagogen hus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

	Ja, absolut			Nej, absolut inte		
Jag använder ofta datorer i min engelskundervisning						
Jag kommer att använda fler datorbaserade övningar och prov i min undervisning						
De datorbaserade proven var lätta att förstå sig på och använda						
På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov						
Jag tycker det finns pedagogiska fördelar med datorbaserade prov						
Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov						

Information, till exempel om elevgruppen, som hjälper oss tolka pilotstudien:

Namn: _____

Stort TACK för Din medverkan!

AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedagogen hus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Datorbaserade prov i engelska - skolledarenkät

Din skola har under vårterminen deltagit i en pilotstudie kring datorbaserade prov i engelska för Skolverket. Det är mycket värdefullt för oss att få veta hur Du som skolledare ställer dig till och funderar kring datorbaserade prov i engelska i grundskolan. Vi hoppas att Du vill delge oss Dina synpunkter, gärna utifrån pilotstudiens syfte och mål nedan, men också kring annat som Du vill lyfta fram eller ytterligare information som kan vara till stöd för vår tolkning av pilotstudien. **Du kan skriva direkt i enkäten, om Du sparar den på din dator först, och bifoga den i ett mail tillbaka. Vi behöver Ditt svar i vecka 15.**

Pilotstudiens syfte och mål beskrivs på följande sätt i uppdragsbeskrivning respektive planering:

I takt med den tekniska utvecklingen och ökande datortäthet och IT-kunnande inom skolans värld har man i många länder under en längre tid startat olika projekt med datorbaserade prov, däribland adaptiva prov, inom olika ämnen. Det känns därför angeläget att man i Sverige börjar med att bygga upp en kunskapsbas för att sedan med hjälp av en pilotstudie i Sverige inhämta erfarenheter för att kunna skapa ett diskussionsunderlag för framtida beslut.

*Tyngdpunkten ligger på **attityder, uppfattningar och reaktioner** hos elever och lärare och eventuellt skolledare och har fokus på beredskapen för användning av datormediet som sådant i relation till prov och bedömning, dels på ett allmänt plan och dels med fokus på den datorbaserade formen.*

(Ur Överenskommelse och uppdragsbeskrivning, Skolverket)

*Syftet är att i någon mån undersöka **den tekniska och pedagogiska beredskapen** i svenska skolor att genomföra datorbaserade prov i engelska.*

Vi söker svar på frågor kring

- användarmöjlighet och användarvänlighet, det vill säga hur man på olika nivåer upplever att i skolan göra engelskprov på dator.*
- förhoppningar och farhågor, känsla av förtrogenhet, förståelse, eventuell ångslan inför och tillfredsställelse med provsituationen, ämnet och datormediet.*

(Ur Preliminär planering av pilotstudie i engelska, Enheten för språk och litteratur)

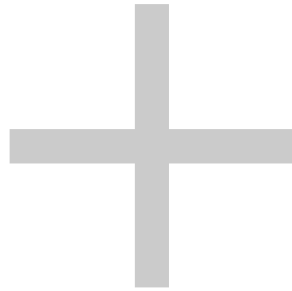
AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedago-gen hus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedagogen hus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

	Ja, absolut			Nej, absolut inte		
På min skola finns tillräcklig beredskap att genomföra datorbaserade prov						
Jag tycker det finns pedagogiska fördelar med datorbaserade prov						
Jag skulle ställa mig positiv till datorbaserade nationella prov						

Ev. övrig information om Din skola som hjälper oss tolka pilotstudien:

Namn: _____

Stort TACK för Din medverkan!

AnnaKarin Lindqvist

Enheten för språk och litteratur

Box 300, SE 405 30 Göteborg (Besöksadress: Pedagogen hus A, Västra Hamngatan 25)

Tel: 031-786 2157 Fax: 031-786 2380 (fax)

<http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/> <mailto:annakarin.lindqvist@ped.gu.se>

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Till Rektor och berörda lärare i engelska

Göteborg oktober 2008

Pilotstudie gällande datorbaserade prov i engelska

På uppdrag av Skolverket görs under läsåret 2008/2009 en kunskapsöversikt över forskning om och användning av datorbaserade, adaptiva prov inom och utom Norden. Studien genomförs av Umeå universitet, Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar samt Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik – Enheten för språk och litteratur <http://www.ipd.gu.se/enheter/sol/>. Uppdraget är ett led i den fortlöpande forskningen kring och utvecklingen av det nationella provsystemet.

Många länder har, i takt med den ökande tekniska utvecklingen, startat projekt med datorbaserade, i en del fall adaptiva, prov i olika ämnen, så kallad CBT (Computer Based Testing) respektive CAT (Computer Adaptive Testing). Adaptivitet innebär här att datorn efter hand, och i någon mån, anpassar svårighetsgraden efter elevens prestation på de tidigare uppgifterna i provet, och således att elever får individuella prov. Inom ramen för denna kunskapsöversikt har erfarenhetsutbyte skett med bl.a. Danmark, Norge och Finland. Exempeluppgifter till Norges datorbaserade nationella prov i engelska finns på http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Artikkel.aspx?id=3548. Dessa ska dock inte delges elever eftersom vår studie delvis handlar om elevers beredskap inför datorbaserade prov.

Inom NAFS-projektet (Nationella Prov i Främmande Språk) vid Göteborgs Universitet, som bland annat utvecklar de nationella provmaterialen i engelska, franska, spanska och tyska, finns en lång tradition av samarbete med elever och lärare kring frågor som användbarhet, användarvänlighet och likvärdighet. När det gäller den här aktuella pilotstudien i engelska har vi valt att ställa en förfrågan om deltagande till åtta grundskolor. Målgruppen för studien är elever i såväl grundskolans äldre som yngre åldrar, samt deras lärare och skolledare.

I praktiken kommer vi alltså ut till er skola under en eller två halvdagar i februari eller mars 2009 och genomför pilotstudien - men vi behöver få hjälp med att planera, låna elever samt få ta del av er erfarenhet och era synpunkter.

Preliminär planering:

- Enkäter före genomförandet med elever/lärare/skolledare (ca 20 min per enkät)
- Genomförande av datorbaserade provuppgifter (CBT och/eller CAT) i två klasser (ca två lektioner per klass/elev)
- Iakttagande studier under genomförandet
- Enkäter och ev. samtal efter genomförandet (ca 30 min/enkät eller samtal)

Vi ser mycket fram emot att få samarbeta med er och kommer att kontakta er för ett inledande planeringsbesök under december eller januari.

Med vänliga hälsningar

AnnaKarin Lindqvist
Biträdande forskare
Kontaktperson
annakarin.lindqvist@ped.gu.se
031-786 21 57

Gudrun Erickson
Universitetslektor
Projektledare
gudrun.erickson@ped.gu.se
031-786 24 53